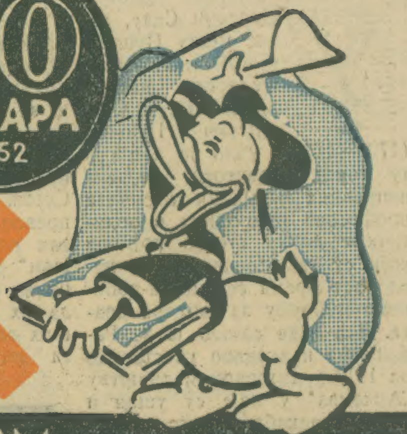
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 408
Субота, 19 септембар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

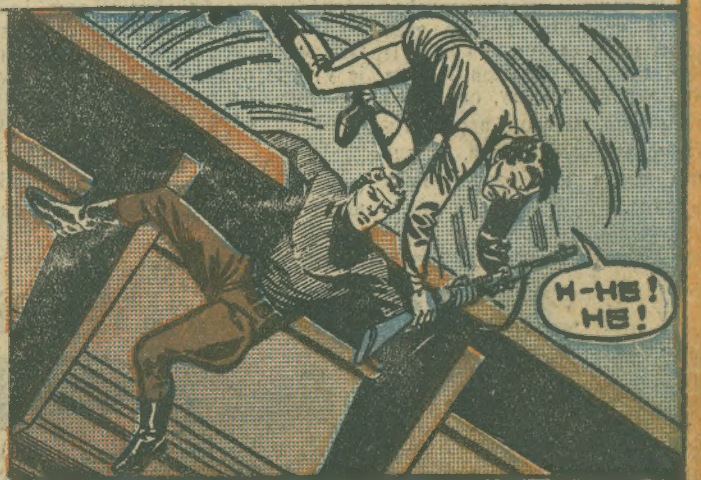

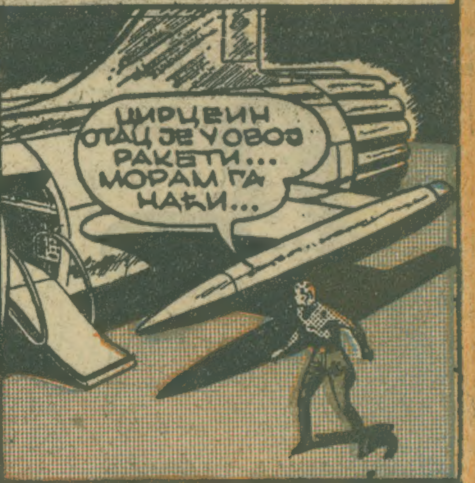

У овом броју:

Т.-13/53

ПУШКИН

У Царском Селу, данас месту Пушкин у Лењинградској Области, песник Александар Сергијевич Пушкин (1799—1837), учио је лицеј и ту поред директора, човека напредних идеја, и нарочито професора природних и политичких наука стекао појмове који су га определили за наклоност према сељацима-робовима и борбу за њихова права. Већ тада сазнао је за Радишчева и активно учествовао од 1817 у литерарном друштву „Аркамаз“ у које су ушли и будући декабристи са захтевом да се чисто литерарни интереси замене политичким.

Као дете слушао је бајке...

Из Петрограда, где је служио од 1817 године као чиновник у Министарству спољних послова, био је тобож по потреби службе, отеран на југ у Јекатеринослав на службу код генерала Инзова, који је имао симпатија према младом песнику, нарочито када је оболео од маларије. Дозволио му је да ради лечења оде са породицом генерала Рајевског на Кавкаске Минералне Воде а одатле на јужну обалу Крима. По повратку отишао је на службу у Кишењев у Бесарабији, затим у Одесу.

Пушкин је био спахиски син, одрастао на добру својих родитеља у селу Михајловском, где је као дете слушао бајке и скаске од своје дадиље, а доцније често навраћао као у уточиште кад је хтео да на миру ствара или када је био сувише несрећан и тражио мир. А баш ту, он је већ врло рано, из своје перспективе повлашћеног члана, осетио шта значи неједнакост међу људима.

Синови генерала Рајевског, Александар и Никола, са којима је Пушкин друговао, припадали су напредној омладини и за оно време били веома културни — интересовали су се за литературу руску и страну, читали Бајрона и Валтера Скота. Њихова сестра је чак преводила Бајронове стихове, али пошто је припадала „вишем“ друштву у коме се није ценио руски језик — преводила их је на француски. Крај њих се Пушкин заинтересовао за енглески језик и учио га да би у оригиналу читао стихове тада у свету чувеног Бајрона.

За време свог службовања у Одеси, где је дошао из Кишињева 1823 године, Пушкин је службовао под управом грофа Воронцова, веома охолог и надменог човека, англофила, који је у њему гледао само малог чиновника, што је Пушкина, наравно, болело па је из освете написао о њему један епиграм.

Преобучен у обичног сељака...

Нетрпељивост грофа Воронцова према Пушкину није имала границе. Измишљао је разне његове кривице и стално тражио да буде премештен. Ово му је услишено онда кад је у руке полиције пало једно Пушкиново писмо упућено пријатељу у коме стоји: „Хоћеш да знаш шта радим. Пишем песме и узимам часове из чистог атеизма“. После овога Пушкин није, као дотле, био само премештен по казни већ је отпуштен из државне службе и протеран у село Михајловско да у њему живи под надзором власти.

Деветог августа 1824 године Пушкин је стигао у Михајловско, надајући се да ће у породичном кругу крај родитеља, брата и сестре, лакше проживети дане прогонства. Али његов отац, човек веома лакомислен и кукавица пристао је да лично подноси полицији извештаје о томе шта његов син ради. Он је отварао његова писма, претурао по његовим рукописима, мотрио с ким разговара и прислушкивао речи. Забранио је чак млађем сину Лаву да с њим разговара. Ситуација је била до те мере затегнута да је стари већ у новембру решио да са породицом напусти село и пресели се у Петроград. Песник је остао ту више од две године, сам са својом дадиљом Арином, којој је посветио неколико топлих песама од којих је можда најлепша „Зимско вече“.

Преобучен у обичног сељака Пушкин је залазио у куће мештана, слушао нове речи и од њих бележио скаске и народне песме. Тај период је био веома значајан по његов песнички рад. Ту је завршио поему „Цигани“, почео да пише главне делове „Евгенија Оњегина“ кога завршава тек 1831, ствара историску трагедију „Борис Годунов“, драматичну сцену из „Фауста“ и друго.

„Осетивши сликове у себи утекох у село“ — писао је Пушкин свом пријатељу Погодину ујесен 1827 када је дошао у Михајловско. Ту је написао песму „Поет“ у којој открива и своју тајну да је и песник као и други људи пун свакодневних брига док наједном у себи не осети пламен надахнућа. Душа му се преобрази, пун је звукова и тада одлази у природу да у самоћи ствара.

Класични римски песник Хорације (65-8 пре наше ере) написао је оду чији први стих гласи: „Подигао сам себи споменик трајнији од гранита“ који не може нико да уништи — ни време ни непогоде, а слава ће му тек расти после смрти због дела која је оставио.

Том одом послужио се руски песник Гаврил Державин (1743—1816) да би истакао како је право уметничко дело неуништиво — па и његово.

Будио је осећања и славио слободу

И Пушкина је такође инспирисала ова Хорацијева ода и као мото је ставио прве реч из ње „Exegi monumentum“. У њој говори о својој бесмртности и споменику који је сам себи подигао јер је будио осећања и славио слободу — по једној верзији „као Радишчев“

Пометњу која је настала око престола после смрти Александра I док није проглашен за цара Никола I, искористила је група завереника, претежно младих официра, да откаже покорност и одупре се оружјем. Побуњеници, познати под именом декабристи (настало од декабр — децембар) били су побеђени још истог дана, 14 децембра 1825.

Утеха у раду

Пушкин није учествовао у буни јер декабристи нису хтели да га приме да не би тако изразитог песника излагали опасности, а и Пушкин је тада био под полициским надзором у Михајловском. Али када је цар Никола пред своје крунисање 1826, наредио да му доведу Пушкина у двор — хтео је да га придобије за себе и своју ствар, уз услов да ће му вратити слободу и поставити га за свог цензора, — Пушкин, иако је на питање да ли би и он био у завери да је могао, одговорио потврдно, пристао је на услове цара.

Уследили су жестоки прекори његових другова и пријатеља. Пушкин је покушавао да их увери да његова осећања нису промењена. Тајно је слао писма онима на робији, нарочито своме најбољем пријатељу Пушчину, написао је песму „Стихови“, где тражи од цара амнестију за заточенике, и „Анчар“ (дрво отрова), што је уствари протест против угњетавања.

Најзад, априла 1830 године Пушкин је добио сагласност за венчање од родитеља Наталије Гончарове који су се дуго премишљали да ли да је даду за „писца“. Отац песников му је том приликом дао један део имања у Болдину у Нижњеновгородској губернији, и он је пошао тамо да уреди неке ствари. Али због епидемије колере није могао да се врати тако да је венчање било обављено тек 18 фебруара 1831.

Пошто је на једном балу његова жена била примећена од самог цара Пушкин је добио почасно звање камер-јункера које се давало младим људима ако су у „милости“. Пушкин је због овог био бесан али је осећао да би учинио лудост ако почаст одбије.

У сплету интрига

По повратку у Петроград дочекале су га непријатности. Цар се охладио према њему и ставио забрану за штампање једног његовог дела. У то време песник „прелази у опозицију“. Све ово имало је и другу позадину. У том „високом“ друштву почеле су да се плету интриге око његове младе жене и цара. Оруђе у овоме, да би се прикрила истина, био је неки „барон“ Дантес кога је у Петроград довео холандски посланик на руском двору барон Хекерен. Да би учинио крај овим причама Пушкин је позвао на двобој Дантеса.

У таквој борби Пушкин је задобио рану у стомак од које је после два дана преминуо. Имао је тада само 38 година. Окончао је живот као Ленски у његовом „Евгенију Оњегину“ кога је баш завршио за време свог првог боравка у Болдину. Незадовољство народа што овај дуел није спречен најбоље се одразило приликом вести о песниковој смрти. Поред његовог одра прошло је око 50.000 људи а власт да би спречила демонстрације тајно је пренела његово тело у Свету Гору, сада Пушкинову Гору, близу Михајловског, где је сахрањен.

Љермонтов, пријатељ Пушкинов, веома погођен његовом смрћу написао је „Песму приликом Пушкинове смрти“ пуну жалости због великог губитка и горчине на лакомислени свет који је био узрок томе. Због ових стихова Љермонтов је био прогнан на Кавказ.

ЗАНИМЉИВИ УГАО

ШУМСКА ШЉУКА
ЈЕДИНА ЈЕ ПТИЦА КОЈА МОЖЕ ДА ПЕВА ***НЕ УПОТРЕБЉАВАЈУЋИ ГРЛО!*** ОНА ПЕВА ВИБРИРАЊЕМ СВОГ ПЕРЈА

ЗЕБРАРАЦ ПОТОМАК ЗЕБРЕ И МАГАРЦА ДОБИЈЕН НА ОПИТНОЈ СТАНИЦИ У БЕТСУ (**САД**)

НОВОРОЂЕНИ **КЕНГУР** МОЖЕ ДА СЕ САКРИЈЕ ИЗА ПОШТАНСКЕ МАРКЕ — ВЕЛИК ЈЕ СВЕГА **2,5** САНТИМЕТРА

ВЕЛИКА РАЈСКА ПТИЦА
С НОВЕ ГВИНЕЈЕ ПОЗНАТА ПО СВОМ СЈАЈНОМ ШАРЕНОМ ПЕРЈУ ***ПРИПАДА УСТВАРИ ПОРОДИЦИ ВРАНА***

НИЈЕ САМ

Ово није једини случај. Али, и он је занимљив у повести проналазака, који су плод оне стваралчке знатижељности условљене приликама у којима човек живи.

То је било пре неких 70 година. Један знатижељни Американац правио је опите о деловању електричне струје, па му је једном приликом успело да направи неколико сићушних модрих кристала који су сијали као дијаманти. То га је јако заинтересовало. Брзо је установио да су ти кристалићи веома тврди и да могу резати стакло. Поновио је покусе и поново успео. После тога променио је начин производње, коју је повећао и дневно је добијао око сто грама тих кристалића.

У то време за брушење неких предмета свет се служио обичним шмирглом, коме је цена била ниска и није имао конкурента. Нови производ, назван карборунд, био је десет пута скупљи, па су се њиме могле да служе само радње које су брусиле драго камење, пошто је овај нови производ био јевтинији од дијамантске прашине.

Овај знатижељни Американац звао се Едвард Гудрич Ачесон. Родио се 1856, а умро 1931 године. Карборунд је открио 1891 године. Носећи бочицу карборунда и нудећи га разним драгуљарима у Њујорку Ачесон није одмах успео. Дали су му непоуздано обећање да ће опробати нову материју. Цео успех састојао се у томе што је добио поруџбину за десет карата карборунда и то по веома ниској цени за један карат.

Сада се догодио Ачесону исти случај као и многим другим проналазачима. Пошто он није могао да искористи да јевтиније производи карборунд, успела је једна компанија која је производила карборунд по знатно нижој цени, па се и међу драгуљарима нашао и велик број муштерија. После тога компанија је почела да производи мала свр дла за зубаре и постигла велик успех. Затим је почела производња брусева навелико који су постепено постајали све јевтинији и ширили се готово по целом свету.

Ретко се које фабричко пословање развило тако брзо као ово. Узрок томе је особина тврдоћа карборунда.

Карборунд је уствари силицијум-карбид (S i C). Добија се у нарочитим електричним пећима загревањем кременог песка и кокса на температури од 2.000 Целзијевих степени. Када се електрична пећ довољно расхлади изваде се кристални комади карборунда који често имају дивне боје и сјај. Они се очисте и просеју да би се разделили по величини.

Карборунд је после дијаманта најтврђе тело. Сталан је и на температури од 3.500 степени. Отпоран је према хемиским деловањима. Служи за прављење разноврсних брусева за обраду мрамора и драгог камења, за брушење стакла, челичних ножева. У трговини су познати одлични брусеви за косе израђени од карборунда. Пошто добро спроводи топлоту, то је нашао примену и у индустрији. Свод сулфатне пећи за добијање хлороводоника прави се од карборунда.

Уiинула би од iлади

„Риба мачак“ је једна врста већих риба које живе у америчким рекама, и то претежно у таквом блату и муљу да би

угинула од глади кад би очима тражила храну. „Мачак“ је налази помоћу дугих „антена“.

У УТРОБИ ЗЕМЉЕ

Научници кажу да је температура испод танке Земљине коре толико висока да би могла и гвожђе да претвори у

гас. А притисак у дубини је толики да се стене, загрејане далеко изнад тачке топљења, налазе у облику стакласте масе. Повремено, те елементарне силе разбијају Земљину „љуску“ стварајући вулкане.

ЈЕДИНСТВЕНА

Фамилија птица, позната под именом „градитељи хумки“, која живи у Аустралији и на неким острвима Јужног Мора,

јединствена је у царству птица. Чим се излегу птићи имају перје и развијена крила и способни су да лете и живе самостално.

Срећнији од Колумба

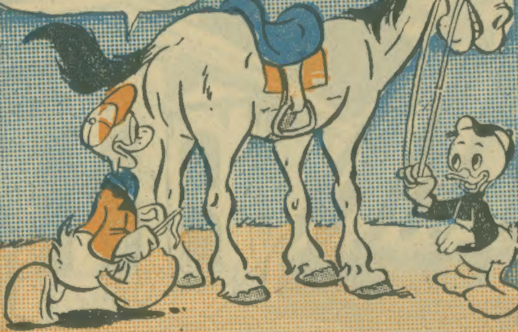
Ако би се први путници на Месец упоредили са Колумбом, имали би доста преимућства, између осталог и то, што се

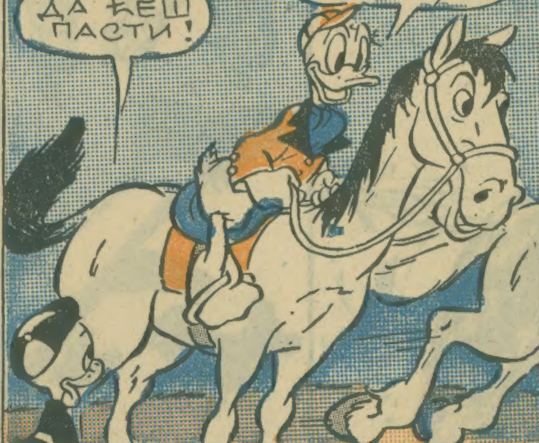
могу послужити одличним мапама, наравно под условом ако се спусте са ове стране Месеца која је стално окренута Земљи.

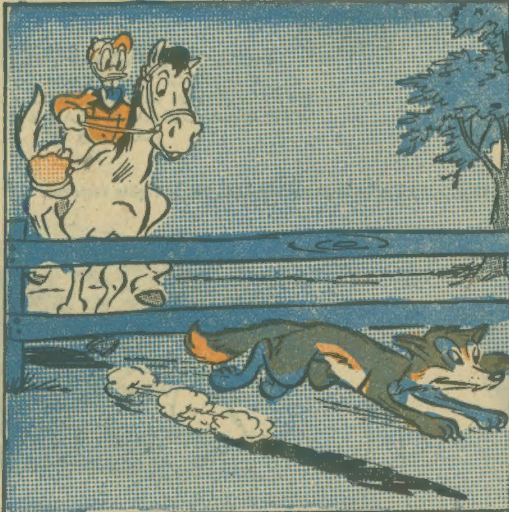
ПАЈА ПАТАК

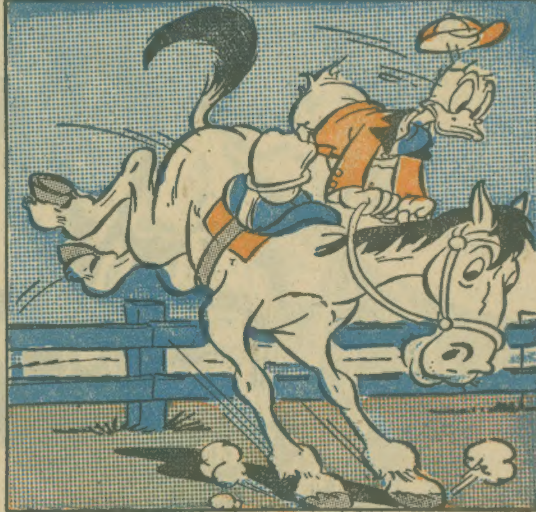

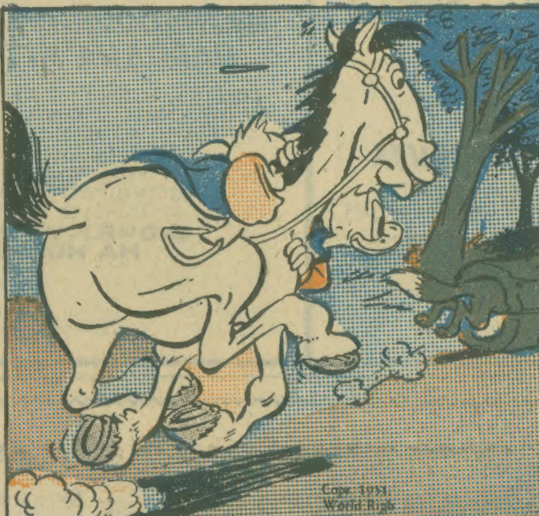

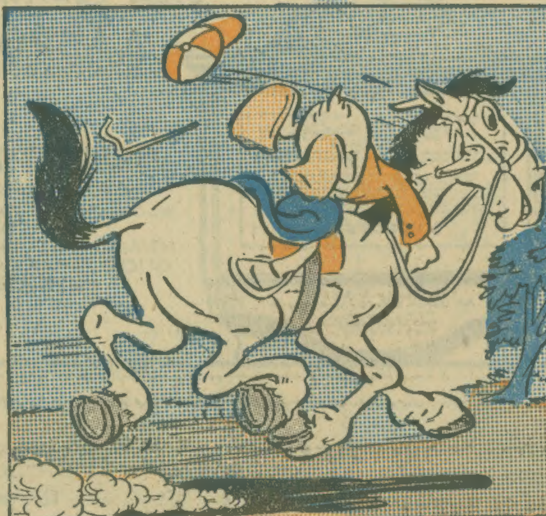

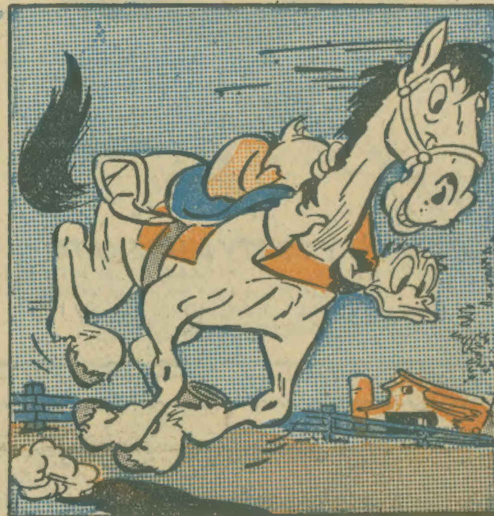

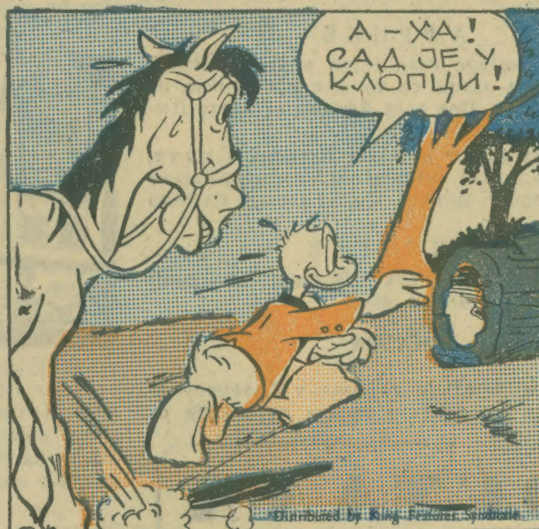

Distributed by King Features Syndicate

Мило за драго

Минхенски сликар Ленбах имао је пудлицу коју је волео изнад свега. Једног дана на њу су налетела кола и сломила јој ногу. Ленбах одмах позва најбољег хирурга са универзитета да би пудлици наместио ногу.

Хирург није био одушевљен да врши улогу ветеринара, али је ипак савесно наместио и угипсао ногу мале пудлице. Ленбах је хтео одмах да плати, али хирург одби и рече да има за то времена.

После неколико дана Ленбаха хитно позваше на хируршку клинику Мислећи да професор жели да се портретира он одмах пође код њега.

— Звао сам вас да би средили наше рачуне. Погледајте врата на мојој канцеларији! Сва су огуљена и треба их офарбати. Будите добри и урадите то што пре, јер ви сте сликар колико се сећам да сам прочитао на вашим вратима.

Чудо и досад...

Од краја 17 века па све доскора рибари са Ил-д-Сена, стеновитог острва испред обале Бретање, нису плаћали порезу. Њих је Жан-Батист Колбер, министар финансија Луја XIV, ослободио те обавезе да би их наградио за храбро и пожртвовано помагање бродоломника које би задесила невоља у том опасном подручју. Сада је Министарство финансија нашло да отпадају разлози за ту привилегију и рибари са тог острва мораће ,после три столећа ,опет да плаћају порезу.

СА ТРИ МОЗГА

Остриге, заједно са капицама, једном врстом школьки сродних остригама, које су

такође мекушци са два капка, претстављају врхунац непокретности и ограничености у животињском свету. Па ипак и једна и друга врста имају по три мозга.

Доскочио му...

Један париски трговац уметнинама купио је једну слику, коју су приписивали познатом сликару Короу. Пошто је добро познавао уметника, он му посла слику с молбом да је потпише уколико је признаје за своје дело.

Коро одговори трговцу једним писмом потврђујући да је слика стварно његова, али је за потпис тражио позамашну суму новца наводећи да са потписом слика има много већу вредност.

На Короово изненађење трговац не пристаде на његов предлог, већ дође по слику и однесе је поново својој кући.

После неколико дана Коро прими од трговца писмо које га доведе до беса. Писмо је гласило:

Поштовани мајсторе, велика вам хвала на послатом писму. Прилепио сам га на полеђини слике, те сам тако дошао не само до вашег потписа, него и до потврде о оригиналности дела.

Кит у »пакету«

На швајцарској граници недавно је 24 часа задржана несвакидашња пошиљка — јер се није знало како да се оцарини „Голијат“, кит дуг 22 метра. Цариницима су притекли у помоћ ветеринари, који су свестрано прегледали овог, већ више од четири године мртвог сисара и дозволили му бесплатан улазак у земљу. Морски џин ће бити у Швајцарској приказан јавности.

Ripley's — ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЉУДИ-ШТИТОВИ ЗА ЛАМПЕ

НАРАНЏАСТИ ШЕШИРИ МУШКАРАЦА НА ТИБЕТУ ИЗГЛЕДАЈУ УПРАВО КАО ШТИТОВИ ЗА ЛАМПЕ

МОШЕЈА ХАЗАРАТ БАЛ

У СРИНАГАРУ (КАШМИР) САГРАЂЕНА САМО ЗАТО ДА БИ СЕ УЊОЈ ЧУВАЛА ЈЕДНА ВЛАС С МУХАМЕДОВЕ ГЛАВЕ

ЗУБИ-СЕКУТИЋИ КОД ДАБРОВА

НАРАНЏАСТЕ СУ БОЈЕ

МИНИЈАТУРНА КОПИЈА

СВЕТИОНИКА „ЕДИСТОН" КОЈИ ЈЕ САГРАДИО ЏОН СМИТОН (1759) КРАСИ ЊЕГОВ НАДГРОБНИ СПОМЕНИК У ВИТКЕРКУ (ЕНГЛЕСКА)

ПРОСЈАЦИ У СВЕТУ ИНСЕКАТА

БУБА АТЕМЕЛЕС ПРИБЛИЖАВА СЕ МРАВИЊАКУ И МАШЕ ПРЕДЊИМ НОГАМА СВЕ ДОК ЈОЈ НА ЊИХ МРАВИ НЕ ДАДУ ПО КАПЉИЦУ ТЕЧНЕ ХРАНЕ

НАЈНАПОРНИЈА НАРОДНА ИГРА НА СВЕТУ

ПЕРХТ, КОЈИ ИГРАЈУ АУСТРИЈАНЦИ У ОБЛАСТИ ПИНЦАУ. ВЕОМА ЈЕ БРЗА ИГРА У КОЈОЈ СЕ ИГРАЧИ ОКРЕЋУ, СКАЧУ ВИСОКО УВИС И НАИЗМЕНИЧНО СЕ СПУШТАЈУ НА СТОЛОВЕ, СТОЛИЦЕ И ПОД — **ДОЧЕКУЈУЋИ СЕ НА КОЛЕНА**

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

ЗЛАТНА ПЛАНИНА

— тако су Монголи назвали планину

АЛТАЈ

(на монголском **алта значи злато**).

У овој азиској планини, високој 4.506 м, поред злата има и сребра, бакра, цинка и других метала.

ВИСОКА ОБАЛА

Велики град у Западној Немачкој

ХАНОВЕР

има око 500.000 становника. Познат је по многим индустриским предузећима, културним споменицима и високим школама. Он има необично име: Hannover значи „Висока обала". Град лежи на о б а л а м а реке Л а ј н е и на Средњенемачком Каналу.

БУРНА НАВАЛА ВОДЕНИХ ЦРНИХ ОБЛАКА!

— Све ове речи јужноамерички Индијанци Тупихуарани могу заменити једном — **а м а з у н у**! По њој је добила име водом најбогатија река света А М А З О Н. Чудно име реке је оправдано: плимски талас са Атлантика продире уз Амазон у виду воденог зида високог до 5 м. Његова мрка (црна) вода „бурно наваљује" рушећи све пред собом!

ТИХА РЕКА

Једна од највећих река света

А М У Р

има монголско име: „амур" значи тих или миран (али и велики). Сваки од ових израза одговара Амуру. Његова дужина достиже 4.510 км, а сваке секунде даје мору по 11.000 кубних метара воде.

ВАТРЕНО ОГЊИШТЕ

На југоистоку острва Хаваји, у Пацифику, лежи вулкан К и л а у е а, висок 1.247 м. У његовом кратеру, угледао је мисионар В. Елис 1823 године језеро

Х А Л Е М А У М А У.

На језику Хавајаца та реч значи „Ватрено огњиште". То је једино језеро такве врсте у свету. У њему лава кључа, а из њене црвене масе издижу се пламени језици зеленкасте боје — отровни гасови. Лава се понекад издиже до 250 м, прелива се преко ивице кратера и јури низ падину вулкана брзином до 30 км/час.

НАПИТАК БЕСМРТНОСТИ ИЗ ЈЕЗЕРА

То би у преводу било име великог индиског града

А М Р И Т С А Р А

(„Амрита" — напитак бесмртности и „сарас" — језеро). Насеље се развило као центар сикхизма (религије Сикха) око Златног храма, подигнутог на вештачком острву усред језера. Сикхизам је противник идолопоклонства аскетизма и кастинског система.

ТАРИКОВА СТЕНА

На југу Пиринејског Полуострва издиже се огромна стена. То је

Г И Б Р А Л Т А Р

чувена тврђава на улазу из Атлантика у Средоземно Море. Њено име потиче од арапског војсковође Џ е б е л-а т-Т а р и к а, који је 711 године прешао на том месту из Африке у Европу да би пошао у освајачки поход на Шпанију.

ЗЕМЉА НОМАДА

Претпоставља се да су Картагињани називали номаде **А ф р и ц и**. Отуда и име црног континента

А Ф Р И К Е

Тако се најпре звао један крај у близини Картагине, а затим се то име проширило на цео континент. Пре тога Африка се звала Л и б и ј а.

По имену једног келтског племена, **С к о т а**, које на келтском значи н о м а д и и преиначеног енглеског назива С к о т л а н д настало је име

Ш К О Т С К Е

земље која на острву Великој Британији заузима њен северни део.

ОСТРВА

Један од највећих градова у Северној Африци био је подигнут најпре на четири о с т р в а — на арапском а л Џ е з а и р. Отуда му и његово садашње име

А Л Ж И Р

ОБДУВАН ЈАКИМ ВЕТРОМ

Главни град Азербејџанске ССР

Б А К У

Град са 950.000 становника, у којем све мирише на нафту, свакако би требало назвати „Град нафте". Међутим, име су му дали Персијанци на чијем језику б а а д-к у б е значи о б д у в а н ј а к и м в е т р о м. И ово име је оправдано. Баку је познат као једно од најветровитијих места у Совјетском Савезу.

МЕСТО БОГОВА

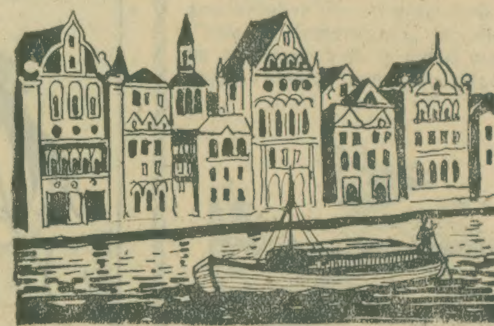
Педесета држава САД обухвата архипелаг у Пацифику који се протеже у дужину од 2.500 км. То су позната

Х А В А Ј С К А   О С Т Р В А

Површина им је 16.636 км² а имају око 600.000 становника (Хавајаца, Американаца, Јапанаца, Кинеза и других). На језику домородаца Х а в а ј и значи „Место богова". Острва је открио енглески поморац Кук 18 јануара 1778 године.

НАСИП НА РЕЦИ АМСТЕЛ

— Кроз главни град Холандије протиче река А м с т е л. Она се рачва у више рукаваца између којих су острва. На њима је саграђен град. Поједина острва су спојена не само мостовима (има их преко 300) већ и насипима, које Холанђани називају д а м. Град се у прво време звао А м с т е л д а м — тојест Насип на Амстелу. Касније је од тога настало познато име холандске престонице

А М С Т Е Р Д А М!

КАМЕНИТА ЗЕМЉА

У Западноиндиском архипелагу лежи острво и држава

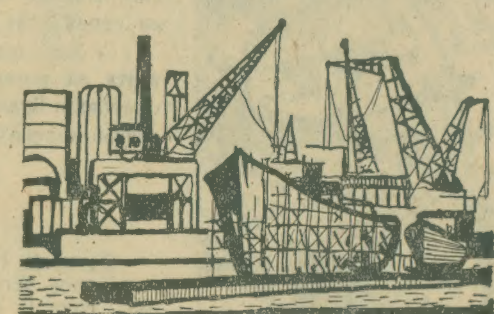
Х А И Т И

Она захвата део острва са површином од 27.750 км² и има 3,5 милиона становника, од којих преко 90 отсто црнаца. На језику староседелаца Хаити значи „Каменита земља".

НА БРОДОГРАДИЛИШТУ

— Име великог белгиског лучког града

А Н Т В Е Р П Е Н

(преко 600.000 становника) потиче од немачких речи **an der Werft**, што дословно значи — на бродоградилишту! И заиста, поред многих индустриских предузећа, Антверпен има и неколико већих бродоградилишта.

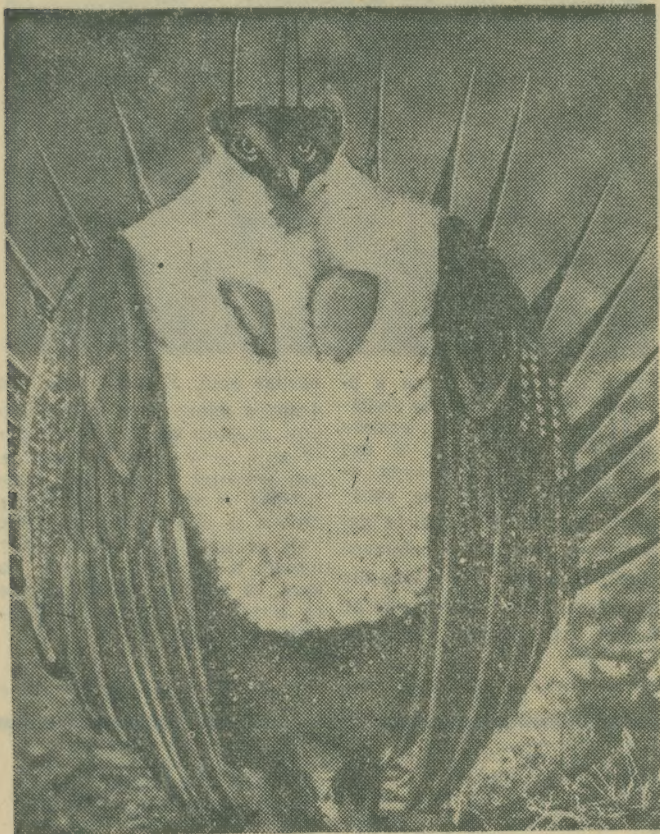
ДИВНИ ПРИМЕРЦИ

Сагуаро је врста највиших кактуса. У близини Тусконе, у Аризони, на површини од 63.000 акри (акр = 4047 м²) налази се национални парк у коме расту дивни примерци ове врсте кактуса. Сагуаро расте годишње око 2,5 сантиметра, а доживи и по сто година.

САМО ТУ

Венера је име богиње старих Грка, али то је име и једне биљке. Славни научник Чарлс Дарвин назвао ју је „најдивнијом биљком на свету“. Она „лови и једе инсекте“. Расте само у југоисточном делу северне Каролине (САД) и у једном малом делу јужне Каролине. Само ту ... и нигде више на свету.

МОДЕЛ ЗА ИГРУ

Ово је северноамерички прериски тетреб (centrocercus urophsianus), који се храни мирисним пупољцима биљке зване комоника. Када је мужјак на врхунцу шепурења, онда надува две кесице које су делимично скривене у белом густом перју, а када их издува, онда одјекне снажан пуцањ који може, како неки кажу, да се чује на удаљености и до два километра. Неки научници мисле да су извесна индијанска племена унела у репертоар својих игара и најзанимљивије моменте из „игре“ овога тетреба.

МАНДАЛЕЈ

»СЕДИШТЕ СВЕТА«

Само отегнути тонови тужбалице који се извијају из сребрне фруле и брујање бурманских гонгова одјекују данас изнад жабокречином покривених јаркова око палате Мандалеј и одбијају се о њене полусрушене зидине. Пре сто година ваздух се овде проламао од крикова и јецаја људи које су, на заповест свиреног господара, живе узиђивали у темеље палате да би тиме придобили наклоност богова и велелепној грађевини осигурали вечни сјај.

Страшна жртва била је узалудна. Од раскошног дворца Мандалеј, који су некад славили као „средиште света“ и највелелепнију грађевину у Азији, после свега сто година, остали су само трагови. Унутар његових зидина шири се данас главни штаб заповедног подручја северне бурманске армије. Између дрвених барака и административних зграда штрче руине старе палате као какви џиновски кварни зуби пободени у земљу.

Да би „лавовски трон“ бурманских краљева добио одговарајући оквир, краљ Миндон саградио је, 1859 године, дворац Мандалеј. Дворски астрономи „прочитали“ су тада из звезда да ће нова престоница, Мандалеј бити од виших сила обасута сјајем и срећом само под условом ако се у њене темеље узидају педесет и два жива поданика. Тако је било и учињено.

Миндонова владавина била је само безазлена предигра ономе што је касније починио његов син Тибав који је дошао на престо 1878 године. Млади краљ и његова жена Супајалат сматрали су да њихов положај угрожава ништа мање од 80 сродника. И док се под позлаћеним кровом њихове палате три дана одржавала гозба, краљеве слуге побиле су свих осамдесет принчева и принцеза. Звуци цимбала и флаута никад нису били тако продорни и заглушујући: требало је да угуше крике жртава.

Све до пропасти монархије, 1885 године, у Мандалеју се водио живот какав се тешко може чак и замислити. Између кржљаво црвених стубова од тиковог дрвета који су красили златом покривену палату, шетали су се у свилу одевени дворани начичкани накитом, одмарали се крај фонтана из којих су, уместо воде, избијали скупоцени миомириси донесени из далеких земаља. Златом и драгим камењем украшени чунови пловили су по широким заштитним шанчевима пуним бистре воде који су опасивали дворац. С презривим изразима на лицу дочекивали су Тибав и Супајалат у златној дворани за пријеме иностране посланике уверени да им чине нарочиту милост тиме што су им дозволили приступ у „средиште света“.

За то време земља којом су владали полако је пропадала. Разбојништво је цветало, а општа несигурност постала је најзад толико велика да се Тибав више није усуђивао да напусти палату. Године 1884, нападају Енглези. Тибав и Супајалат беже из земље у Индију где је Тибав, 1916 године умро.

У Другом светском рату Јапанци освајају Мандалеј и ту смештају свој главни штаб. У каснијим артиљериским борбама које су вођене, дворац је био разорен. Његове разрушене зидине стоје данас још само као споменик давно ишчезлог сјаја и богатства и нељудске свирепости његових господара.

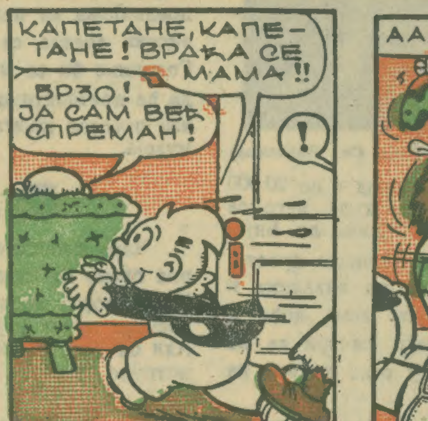

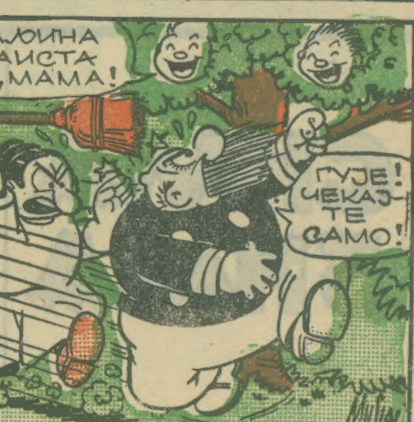

МАРК ТВЕН:

КАКО СЕ ЛЕЧИ КИЈАВИЦА

Сутрадан пошто је букнуо пожар, разболим се од кијавице. А њу сам задобио због своје претеране ревности при гашењу пожара.

Кад сам први пут кинуо, саветовао ми је неки пријатељ да ставим ноге у врућу воду и да легнем у постељу. То сам и учинио. Убрзо затим дао ми је неки други пријатељ савет да устанем и да узмем „хладне тушеве". И то сам учинио. Већ један час касније неки трећи пријатељ ме је уверавао да против кијавице нема ништа боље на свету до једна оканица вруће слане воде. Дејство је премашило свако очекивање. Мислио сам да ће ми од силног повраћања душа на нос изићи. Сматрам зато за свету дужност да своје уважене читаоце најозбиљније опоменем да ни за живу главу при лечењу кијавице не употребљавају врућу слану воду. Може бити да је лек и добар, али је — како ми се чини — сувише јак! Кад бих се опет разболео од кијавице и било ми остављено на вољу да бирам између оканице вруће слане воде или земљотреса, ја бих сигурно одабрао ово друго.

Када се стишала страховита бура која је беснела у мом желуцу и цревима, наставио сам и даље да позајмљујем марамице за брисање носа пошто сам већ своје био упропастио. Кијајући и шмрчући не само да сам их цепао на парампарчад, већ сам их раздувао такорећи на атомске делиће.

Такво стање трајало је све док се нисам намерио на неку даму која је дошла из нашег удаљеног краја где су лекари ретки и где је сваки у лечењу обичнијих, кућевних болести упућен на самога себе. Морала је имати много искуства, пошто је изгледала као да јој је сто педесет година!

Спремила ми је неки бућкуриш од сирупа, азотне киселине, терпентина, гаса, бибера и још другог којечега па ми је наредила да сваких четврт часа попијем од те смесе по једну винску чашу. Узео сам само један оброк од тога лека и било ми је сасвим доста. После два дана сам се ипак од тога некако опоравио, да бих се могао поново лечити од кијавице. Узимао сам још неколико „поузданих лекова" као што су бели и црви бибер, бели и црни лук, шпиритус, паприка и слично. Напослетку сам срећно свој назеб стерао у — плућа!

Почео сам сада непрекидно да кашљем. Управо да ричем. Глас ми је спао испод тачке мржњења. Говорио сам неким громовитим басом за две октаве ниже него обично. Ни ноћу нисам био миран од силног кашља, тако да сам сасвим малаксао и изнемогао. Када би се баш и десило да за тренутак заспим, пробудио би ме рођени глас, односно моје рикање.

Стање мога здравља било је из дана у дан све сумњивије. Препоручили су ми клековачу са сирупом, затим с белим луком, паприком и бибером. Давали су ми разне ствари час да пијем, час да једем. Узимао сам све што би ми ко саветовао, али нисам осећао никакво побољшање. Дувао сам као прави цигански мех. Покушао сам и с променом ваздуха и отишао на Биглерско Језеро, али је моје стање бивало стално све горе.

Препоручили су ми хладне облоге. Дотле нисам одбијао ниједан савет својих пријатеља, па сам пристао и на овај. Нисам ни слутио каква ће ту бити процедура. Око поноћи, по најјачем мразу, разголитили су ми прса и леђа. Умотали су ме у неки дугачак чаршав натопљен леденом водом који ми је изгледао километарски дуг. Тако умотан потсећао сам на велику четку за чишћење топа из кога је некада пуцао Жил Верн да би се могао пробити до Месеца. Било је то заиста страховито лечење. Када је ледени покривач дотакнуо моје топло месо, отскочио сам од ужаса увис и као у самртном грчу гутао ваздух. Мрзао ми се дах у грудима, а срж у костима. Мислио сам већ да ми је куцнуо последњи час. Сетио сам се приче о црнцу кога су крстили на реци и испустили га у воду а није јадник знао да плива!

После ове страхоте, препоручила ми је једна пријатељица да ставим сланину на грло, истуцам бели лук на табане, а хрен метнем за врат. Тај савет ми се свидео, јер је позната ствар да сланина извлачи ватру а не уступају јој ни хрен ни бели лук. Можда би тај лек помогао да те ноћи није код мене спавао један мој познаник. Сланину, а било је подобро парче, ставио сам тако да је у свако доба могу окренути — вирио је крај. Туцан бели лук са зејтином (изгледао је врло пикантно) метнух на табане, а хрен (врло добра мириса) за врат. На несрећу сан ме је преварио а мој пријатељ огладнео. Можете се и сами сетити шта је даље било...

После осмодневног боравка на Биглерском Језеру отишао сам на топле изворе и узимао парна купатила. Гутао сам масу разноразних, често најодвратнијих лекова, од којих тешко да су икада неки били горе приправљени. Можда би ме то и излечило, али, нажалост, морао сам да се вратим у Вирџинију, где ми се болест још више погоршала иако сам узимао по савету својих пријатеља најразновсније лекове.

Напослетку се решим да отпутујем у Сан Франциско. Истога дана, када сам стигао, по савету некакве госпође, почех да пијем свака двадесет четири часа по једну оканицу вискија. То су ми препоручили и моји тамошњи пријатељи. Пио сам и још ево живим.

Својим читаоцима, све у најбољој намери, препоручујем многобројне начине лечења кроз које сам прошао. Молим да их пажљиво размотре и опробају. Ако и не помогну, не могу им више до једаред доћи главе!

ВЛАШИЋКИ ОВЧАРИ

(Фотографије Ст. Бојовића)

Лепа је Влашић Планина, али на њој нема увек хране за стоку, поготову зими, па влашићки овчари од старина крећу ујесен са овцама у Посавину на зимовање. У тој дугој белој поворци има понекад и по 20.000 оваца, које не журе, него се размиле од Лијевча до Бијељине. У том великом простору овце пасу по ливадама и њивама а кад зима дође и снегови завеју, овчари се не брину, јер су сено купили на време и обезбедили храну за стада оваца.

У рано пролеће опет почне сеоба од села до села у тражењу боље паше.

Целокупан „штајз" овчара натоварен је на једно коњче. У њему се налазе само брашно и сир за справљање качамака.

Кад нема снега овчари се умотају у поњаве и спавају напољу.

И још нешто. Собом носе вуну коју рашчешљавају и опреду. На слици се виде овчари како раде тај посао. Упредену вуну шаљу својим домовима да домаћице зими, када мину пољски радови, ткају сукно. Крајем априла и почетком маја овчари се са стадима враћају на Влашић, где летују правећи и чувени влашићки сир.

Голуб — трговачки путник

Петерсон је сопственик трговине животним намирницама у данској бањи Грена. На његову услужност гости се не могу пожалити — све што купе шаље им у стан. Ако неки немају телефон да изврше поруџбину ништа не мари: то обавља његов голуб писмоноша. Довитљиви трговац сваком свом муштерији предао је по једног голуба писмоношу заједно с кавезом. Кад се птици око врата привеже цедуљица са списком потребних ствари голуб полети право у дућан свог газде. Заједно с порученом робом муштерија добија натраг и голуба.

Великом — велико

Библиотека Британског музеја, свакако највећа на свету, броји шест милиона књига. Да би се научницима, студентима и читаоцима пружио њихов потпун преглед, припрема се каталог од 300 свезака. Целокупан посао захтева издатак од 780.000 фунти због чега је и цена једног штампаног каталога предвиђена на неких 1950 фунти. И поред тога што је она висока досада се већ јавило четири стотине интересената. Годишње би се могло издати 48 књига каталога, што значи да ће претплатници морати да чекају још шест година на тачан преглед књига којима располаже библиотека Британског музеја.

Џудо га »излечио«

Члан белгиског џудо-клуба Сан-Жил, пуковник Тса Гурна овако се изразио о тој врсти спорта: „Имам 66 година. Џудо спорту посветио сам се тек пре пет година и већ сам носилац црног појаса који добијају само играчи првог ранга. Али од тога је важнија чињеница да сам се откако га играм, потпуно отарасио неподношљивог реуматизма".

ПРАСТАРИ »АПАРАТ«

Старији људи и они који су боравили у селима знају да и сад има прастарих „апарата" за справљање масла. На слици се види Пушка Аметова — „Аметовица", сељанка из Петњице како мете масло. Пред њом се налази тај „апарат", који се назива стап. У њега успе око 4 литра млека и то мућка једном дршком на чијем се крају који је у стапу налази један котачић. Мућкање траје сат-два а од 4 литра млека добије се око сто грама масла које се носи на иванградску пијацу и продаје. Млеко из кога се извуче масло назива се млаћеница и врло је пријатно за пиће.

СИМА ЗИМА

ТРАГОВИ КАМИЛА у пустињи Мојави

На страни једног малог кањона који се налази у пустињи Мојави, у Калифорнији, научници су открили трагове неких сисара. Сматра се да су стари око два милиона година. Рајмонд Алф, професор калифорниског универзитета, који је учествовао у тим истраживањима открио је трагове антилопа и неких месождера и утврдио њихово кретање до појила. Поред тога утврђени су и други трагови који се јасно разликују од тих. По мишљењу научника они припадају малим и великим камилама. Научници сада проучавају одакле овде трагови камила. Да нису можда у давна времена камиле живеле на том тлу или су однекуд дошле. Сва се та питања доводе, поред осталог, и у везу са познатом теоријом о померању континената).

МАШИНА ИСПИТУЈЕ СТУДЕНТА, А ЗАТИМ МУ ОДГОВАРА

У Хамилтон колеџу, у Њујорку, проучава се метод по коме студент учи уз помоћ машине. Студент стави у машину филм са питањем. Затим он напише одговор на пантљи-

ци на другом отвору. Пошто покрене ручицу, на екрану се појави тачан одговор. Ако је погрешио, он се пре настављања исправи. На овај начин студенти уче логику, математику и психологију.

»СУМЊИВО ЛИЦЕ«

УМЕСТО ПРЕМИЈЕРЕ РЕПРИЗА

Пре него што је стављена на репертоар Нушићева духовита комедија — „Сумњиво лице", коју данас гледамо и на филму, дуго се „киселила" на дну фиока у столовима неколико управника Народног позоришта. Они нису имали храбрости да на државну сцену изнесу комад „којим се руши углед и ауторитет правитељствених државних органа" — полиције. А што је нарочито занимљиво: ни сам Нушић није могао да се одлучи да је приказује док је био на положају управника.

Доцније, на једвите јаде, „Сумњиво лице" најзад се појавило у згради код Кнежевог споменика. Али, нека „невидљива сила" брзо га је смакла са репертоара. После тога дело је лежало око 30 година под дебелим наслагама прашине у позоришној архиви из које је извучено тек по завршетку Првог светског рата — 1923 године.

За његово поновно извођење ангажоване су највеће уметничке снаге којима је Народно позориште тада располагало: Пера Добриновић, Сава Тодоровић, Чича-Илија Станојевић, Никола Гошић, Перса Павловић и други.

У новој режији и опреми, после тако дугог времена, од дана када је први пут била приказана, ова обновљена претстава „Сумњивог лица" означена је као — премијера.

Међутим, док су се у Народном позоришту увелико вршиле пробе и припреме за ову „нову" премијеру а позоришни критичари у дневној штампи припремали публику на ово заиста ретко и пријатно изненађење, не мање изненађење приредила је са тим комадом и београдска радничка уметничка група „Абрашевић" својој радничкој публици, а у исто време и самом писцу и управи Народног позоришта.

Неколико дана пред извођење комада у Народном позоришту, група „Абрашевића" приказала је на својој позорници „Сумњиво лице". Претстава је изванредно успела. Тако је „Абрашевић" извео ову другу премијеру обновљеног „Сумњивог лица", а Народно позориште — репризу, што је и позоришна критика том приликом у дневној штампи забележила и истакла као праву позоришну „сензацију".

Овај догађај изазвао је прилично негодовање управе Народног позоришта, којој није била по вољи ова „конкуренција" „Абрашевића". Сам писац тиме је доведен у незгодан положај, јер ни он није ништа знао о изненађењу које је „Абрашевић" свима, па и њему, приредио. Нарочито му је било нејасно како је „Абрашевић" добио његов комад кад је он у то време био у искључивом поседу Народног позоришта и према уговору између њега и писца, само је оно једино имало право да приказује то дело на српском језику.

Ствар је била сасвим проста. Претставници „Абрашевића" објаснили су то Нушићу када су, после „свршеног чина", отишли к њему да се извине за свој „самовласан поступак".

Рекли су му да им је тадашњи стари и доброћудни архивар Народног позоришта Светозар Игњачевић — чика Тоза уступио препис „Сумњивог лица" без знања и одобрења позоришне управе „из чисте љубави" према радничкој уметничкој групи „Абрашевић".

Уметнички одбор „Абрашевића" чим је дело добио и прочитао, нашао је да је оно „као поручено и душу дало" за радничку позорницу. Одмах су преписане и подељене улоге, а пробе су ужурбано почеле, како би се комад што пре приказао. У тој „журби" није се имало кад мислити ни на писца, ни на његово одобрење, а још мање на управу Народног позоришта и њен — монопол.

Када су на крају своје „приче" и извињења претставници „Абрашевића" замолили писца да се не љути и да им дозволи да комад могу и даље приказивати, Нушић се благо и доброћудно насмејао и рекао:

— Би, што би! Лед је већ пробијен, те нема више шта да вам одобравам или не одобравам, а још мање да се „љутим". Напротив, веома ми је мило што је то моје дело доспело на позорницу „Абрашевића" о коме имам најласкавије мишљење и чији предан и озбиљан рад на неговању позоришне уметности необично ценим...

Затим је у шаљивом тону додао:

— Ствар је само у томе што сам се бојао да можда не знате да сам још жив, па да ми се зато нисте обратили и затражили моје одобрење...

*

На растанку Нушић је претставницима „Абрашевића" дао још неколико својих позоришних комада и писмено одобрење да их „Абрашевић" може приказивати „без накнаде ауторског хонорара".

Отада су између овог нашег писца и групе „Абрашевић" успостављени још срдачнији односи, који су доцније у више прилика и на разне начине — долазили до јаког израза.

Отуда име..

Године 1874 париској галерији Надар излагао је своја дела тада сасвим мало познат сликар Клод Моне. Међу делима се налазило и платно: „Импресија: Рађање сунца". То је дало повода критичару Лују Лероју да ову изложбу назова „изложба импресиониста" одакле је и потекао назив за целу групу сликара: Дега, Реноар, Сислеј, Курбе, Лотрек, Гоген, Сезан, Сера, Едвард Мане.

ВОЗ „ПАНОРАМА"

На француским пругама саобраћа нови моторни воз веома удобан за туристе, назван „Панорама". Он уместо крова има стаклену куполу, тако да туристи могу несметано да посматрају лепоту крајева кроз које их он носи брзином од 130 километара на сат.

БРОЈАЧ МЕТАЛНОГ НОВЦА

Сортирање, бројање и паковање металног новца је олакшано овим бројачем од пластичне масе. Неколико канала различите ширине, за разне величине новца, градирани су

за бројање. У сваки канал стане одређен број новчића који се пакују по прописима банке. Када је канал попуњен, преко новчића се лако навуче туба за паковање.

БАШТЕ КОЈЕ ПЛОВЕ

У Кашмирској Долини нема много плодне земље, али се народ ипак сналази. Људи обрађују такозване пловеће баште. Наиме, на обалама мирног канала они припреме мали комплекс земљишта које учврсте помоћу биљки и њиховог корења. Када је земља тако повезана да се не може да распе и довољно сигурна за транспорт, онда власници одвуку ове баште до језера, где их усидре помоћу коља, па их ту обрађују из чамаца.

СТРАХ ОД МАТЕМАТИКЕ...

Познато је да нека деца не воле математику, да су неспокојна због ње и често долази до разних криза, суза, нервозе и страха. То су стања великог броја ђака у коме се они налазе кад раде математику, сматра британски педагог М. Бикс, који проучава „страх ђака од бројки".

Једна опширна анкета која је спроведена у школама помогла му је да установи да су често најбољи ученици у математици била она деца чијем се васпитању није поклањало довољно пажње, док су деца која су мажена, затим која много читају и код којих се осећа критички и савестан дух увек претпостављала математици: читање, историју или уметност. То је за њих по овом педагогу претстављало неку врсту бежања од стварног живота. Такав је случај и са децом јединцима који су одгојени међу старијима. И она са одају радије литератури и историји, него математици. За време предавања разум те деце лута у свет снова. За ову децу множење је мучење, а дељење права инквизиција. Ове неуравнотежености веома се тешко откривају, али су веома опасне за будућност омладине, поготову у ово време кад техника и наука уопште корачају силним кораком и кад математика добија све већи значај.

Међутим, све ово не значи да је потпуно тачно, јер многи људи који су свршили школу испричаће вам да им је математика била тешка, да је нису волели. Али, кад су својски прионули на посао, они су је заволели исто тако као и оне предмете које су већ од почетка волели.

ЛЕПА ТРАДИЦИЈА

Познато је да су холандске домаћице одавно чувене због уредности и беспрекорног вођења куће. Оне су отишле тако далеко да су прале тротоаре испред својих кућа. Те своје особине и навике пренеле су и у Америку, где су дошле са својим породицама као насељеници. И дан данас та се пракса наставља у многим холандским заједницама у Сједињеним Америчким Државама.

ЗБОГ МАЦЕ

Овај мали Данац је конструисао једну електричну плочицу и поставио је на праг своје куће — да би мацу пустио унутра кад она то затражи. Довољно је да она само стане на праг и у кући се зачује звонце. А маца је сад научила и у одређено време даје знак да би добила храну.

Открио нафту...

Нови европски рекордер у бацању кугле, Италијан Силвано Мекони извео је ради разоноде скок с мотком у једном месту у долини реке По. Мотку је зарио с толиком силином да ју је после једва извукао из земље, али је приметио да се у рупи накупила нека мутна течност за коју је после утврђено да је нафта. За ово „пробно бушење“ Мекони је од италијанског државног предузећа за експлоатацију нафте добио награду.

Већи стручњак...

Вршећи 15 година своју редовну дужност на стадиону Парк де Пренс полициски наредник Марсел Корни није пропустио ниједну фудбалску утакмицу. Играчи „Расинга“ тврде да је постао већи стручњак за фудбал него што су неки француски тренери.

Погрешно име

Јужноафрички народ Хотентоти говоре језиком у коме има веома много гласова који потсећају на пуцкетање. Кад су први Холанђани дошли у додир с Хотентотима, нису знали како да се снађу у тим неразумљивим, пуцкетавим гласовима и због тога су афричке домороце назвали „хотентотима“, што значи „муцавци“. Ово потпуно неправедно дато име остало им је заувек, мада они сами себе називају сасвим другачије: „Кои-Коин“, што значи „човеков човек“.

Хлади спавача

Добро ћете спавати и за време најтоплијих ноћи ако испод покривача ћарлија ветрић. Ово се може постићи помоћу вентилатора од кога ваздушну струју доводи испод по-

кривача један рукавац. Ваздух надува чаршав и подигне га од тела а излази негде са стране. Мрежасти део у рукавцу успорава ваздушну струју тако да онај ко спава не може да се прехлади на промаји. Преко дана се тај део сложи са осталом постељином а вентилатор се може користити на другим местима у кући.

ЗНАТЕ ЛИ И ОВО О ДЛАЦИ

Длаке су творевине кожног покривача. Налазе се готово по целој његовој кожи сем дланова, бокова, прстију и табана.

Дужина длаке зависи од тога где се оне налазе. Тако је дужина косе 30 см и више, маље до 1 см, пазушне длаке 4—8 см, обрве, трепавице, носне и ушне длаке су дуге до 3 см.

Утврђено је да длака за један дан израсте 0.2 мм а да број длака код одраслог човека износи око 80.000 комада. Код жене укупна тежина косе износи око 300 гр. На једном квадратном сантиметру темена има 171 длака, на потиљку 132, на челу 123, а на слепоочници 23.

Међутим, број длака зависи и од њихове боје. Утврђено је да постоји пет боја длаке: плава, отворено смеђа, затворено смеђа, црна и риђа. Испитивањима је утврђено да боја длаке зависи од садржане количина пигмента у њој. У плавој длаци пигмент је у зрнастом стању а у смеђој у дифузном. Пошто су плаве длаке тање утврђено је да их зато више има. Тако је на истој површини Витхоф констатовао да има 107 плавих длака, 95 смеђих а црних 86 комада. У 300 гр женске косе долази 140.000 плавих длака, 109.000 смеђих и 86.000 риђих.

За годину дана мушкарац „произведе“ 3—8,5 гр браде.

Живот длаке је такође различит. Тако, например, коса живи 2—4 године, трепавице, 3—4 месеца, длаке на рукама 5—7 месеци. Дебљина длаке износи од неколико десетина до 150 микрона. Например маље су дебљине испод 40 микрона, длаке на удовима до 50 микрона, трепавице, пазушне, носне и ушне су од 50—90 микрона док су длаке бркова, браде и косе дебеле од 140—150 микрона.

ДОБАР САВЕТ

Један млад сликар жалио се свом старом и славном колеги Беклину:

— Ах, поштовани мајсторе, саветујте ми шта да радим. Израдим слику за 2—3 дана, а две године ми треба док је продам.

Беклин га потапша по рамену:

— Ништа једноставније! Требало би да једну слику радите две године, да би је онда сигурно продали за 2—3 дана“.

ИСКРЕНОСТ

Један новинар који је желео да напише чланак о сликару Либерману поднесе му лист хартије са 50 разних питања. Међу осталим:

1) шта мисли и осећа пре него што почне да слика;
2) шта осећа за време сликања;
3) како се осећа по завршетку рада; итд.

Либерман написа попреко преко упитника листа:

— Кад бих знао на сва ова питања да одговорим не бих никад постао сликар.

ГРНЧАРИ ЗНАЈУ...

Још нису изишли из моде сви грнчарски производи. То знају и грнчари из околине Радовишта, које видите на слици. Они терају цео караван магараца натоварених лонцима, лестијама, ћасама и ћуповима и продају их на пијацама у Струмици и Радовишту. Магарци су душу дали за пренос те робе. Крећу се полако и еластичнији су него кола и коњи, па је веома редак случај да се који суд разбије.

ЗООЛОШКИ ФЕНОМЕН

У шведском зоолошком врту кобила „Розма“ расе арденес, ождребила је близнаке. Случај је изванредно редак, јер свега једанпут у 5000 случајева близанци остану живи, а међутим и „Розма“ и њена два ждребета су у одличном стању.

Занимљиво

Становници брдског села Куро, изнад језера Ланга у Италији, упутили су ових дана своју делегацију да код италијанског Министарства културе издејствује новчану помоћ за очување њиховог — шкотског дијалекта. Том приликом су тек многи Италијани сазнали да у овој општини 85 отсто мештана говори шкотски. Према мишљењу филолога ово „језичко острво“ настало је у Средњем веку кад се тамо населила једна група шкотских војника.

Разнобојни Месец

Професор Николај Барбашов, тврди да Месец није једнобојан, како је досада сматрано, већ да је различито обојен — црвеном, тамнориђом, зеленом, плавом и другим бојама. Толика разноликост долази од пепела, здробљеног камена, космичке прашине и остатака сагорелих метеорита.

Воле тишину

На једном њујоршком кафе-ресторану истакнут је овакав плакат: „Уђите и вечерајте у потпуном миру. Наш телевизор и музички аутомат налазе се ових дана на оправци“. Плакат стоји већ шест месеци а пошто се прилив гостију удвостручио власник уопште не намерава да врати ни телевизор ни аутомат за музику.

Најмлађа

Соланжа Марчина је најмлађа чланица општинског одбора у Етампу поред Париза у Француској. Још у 16 години она је завршила велику матуру, а већ у 20 је најмлађи адвокат у Француској. Да би примила понуђено јој место одборника у општини где је рођена, морала је да напусти адвокатски позив.

Трактор на штулама

Овај трактор на штулама употребљава се на пољима са огроздом у Кенту, Енглеска. Измењени трактор служи за

дрљање земље између редова са биљкама, ако ове нису више од 135 см. Точкови се могу размакнути 120, 180 и 210 см.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

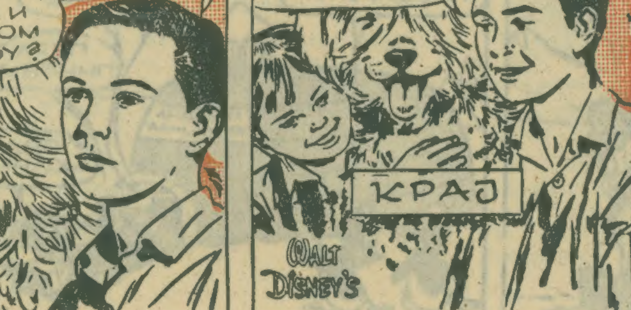

СМЕЛО ПУТОВАЊЕ

Она страсна жеђ за путовањем одведе многе људе у пределе о којима други и не сањају. Једнога дана, пре неколико векова, неки шпански војник по имену Марањон обрео се у пределу Анда, чије се дрвеће својом висином, како се каже, везало за небо. Уствари, он се нашао на извору највеће реке на свету — Амазоне. То је било 1535 године.

Иста жеља повукла је и Винцента Јанеса Пинсона (умро 1523) — 1500 — на ушће ове велике реке.

Марањон није знао где је ушће, а Пинсон где је извор — Амазоне. Трећи Шпанац, Франциско Орељан (1511—1546) сазнао је и једно и друго и смело запловио овом великом реком чији предео ни до данас није детаљно испитан.

Записи о тим путовањима су дуги и ми ћемо их укратко испричати.

Луда епопеја

Гонсаго Писаро, (1511(1513? —1548) рођени брат познатог освајача Франциска Писара, када је био у северном Перуу слушао је приче о злату, цимету и разним другим зачинима којих има у изобиљу „тамо на истоку". Кренуо је да га тражи у друштву са 340 шпанских војника и 4000 домородаца. То је била луда епопеја у којој су се људи смрзавали, наилазили на пустош, мочваре и шуме. Тукли су их бурно време и кише, видели су разне животиње, затим ретко расејане групе урођеника који су били непријатељски расположени према њима.

Најзад, 1 јануара 1540, десеткованн, стигли су долином реке Напо до реке Марањона. Писаро и његови људи осећали су да не могу даље. Поред осталог, авет глади била је на домаку. Одлучио се да свог најхрабријег војника Орељана спреми са групом људи да потраже неко насеље и храну. У логору су на брзу руку направили лађицу на једра и весла, па је Орељан кренуо са педесет људи низ реку

То је било путовање у оно страшно и неизвесно — непознато. Узалуд су смели путници загледали не би ли видели живог човека, али без успеха. На све стране ширила се бескрајна тамна прашума чије је џиновско дрвеће својим гранама исплело славолуке изнад реке.

Пре Орељана ниједан белац није туда кренуо. Страх је прожимао људе. Ту и тамо виделе су се разне животиње: огромна боа, рођака питона, савијена у колут, халапљиво је гутала неку животињу, у реци су се брчкале водене свиње, а из густиша на обали жариле су се очи јагуара.

Невоље јаче од страха

Прошло је доста времена, док нису наишли на Индијанце. Кад су видели непознате људе Индијанци су почели да јуре тамо-амо. То је било 8 јануара 1541 године. Невоље путника биле су јаче од страха, па је Орељан изишао на обалу и умирио Индијанце. Ту је прикупио доста хране. Индијанци су му рекли да ће за десет дана стићи до велике реке. Орељан је одмах осетио да то мора бити она река којој је Пинсон открио ушће. Већали су. Натраг се није могло — а напред? — Можда је тамо Атлантски Океан. Требао им је већи једрењак, па су га направили. Конопце су исплели од лијана, а једра од урођеничких огртача од траве. Брзо су били спремни за даље путовање.

Шта је било са Писаром? Видевши да се Орељан не враћа и верујући да је настрадао, Писаро одлучи да се врати одакле је и пошао — у место Кито. И његови људи су страдали од свега, а нарочито од глади. Појели су коње и псе, јели су траву и корење, па и кожу од опреме. Измучени, најзад су стигли до Кита. Биланс овог путовања био је страшан: домороци, њих 4000, преполовљени су, док је 80 белаца умрло.

За то време Орељан је обе лађе напунио храном, па на већи брод сместио 30 а на мањи 20 људи и запловио. Опет ништа није видео осим воде и густе шуме.

Тачно кроз десет дана, како су им Индијанци рекли, стигли су до велике воде — Амазоне, чији је водостај тада растао. Имали су утисак да се налазе на неком бескрајном језеру. Због плиме звери су из преплављених шума побегле у сигурније крајеве. Остале су само птице. Смели путници видели су и осеку реке. Јака водена струја носила је острва од корења, земље и лијана који су се међусобно заплели и чврсто повезали. Поред могућности да се сударе са тим острвима, претила им је опасност и од огромних стабала која су се ваљала реком. Али, то није било све. Изнебуха су избијале групе Индијанаца у лаким чамцима и засипале их стрелама.

Најчудеснији предели света

Крајем маја стигли су до ушћа Рио Негра у Амазону, где је Орељан остао неколико недеља код пријатељски расположених Индијанаца. Они су лепо примили путнике у своје живописне колибице које су се налазиле под грањем банана. Ту су бродове поправили и набавили разну храну: живину, кукуруз, корњаче и њихова јаја, рибе и друго, па опет кренули даље. И сада, разуме се, — у непознато.

Предео којим су Орељан и његови другови пролазили претставља један од најчудеснијих предела на земљи и по биљкама, и по животињама и по много чему другом. Лађе су месецима пловиле бескрајним пространством воде, а људи нису могли да се нагиве лепотама које су видели и у води, и на обали и у тамним шумама.

Спарина их је просто успављивала, али су их чудесни призори трзали из дремежа.

Око лађа весело су скакали делфини, алигатори су као торпедо јурили за крупном рибом, а неспретне животиње — зване ламантине, на самом рубу обале, стрпљиво су чекале неке рибе сличне јегуљи да изиђу на копно и да их прождеру. Видели су и Индијанце који лове алигаторе и ламантине да би се дочепали њиховог меса, па јагуаре, страшне мраве, пасанце, тапире, мајмуне и друге примерке овог најчудеснијег животињског света. Нису знали шта пре да гледају; лептире којих овде има више него игде на свету а боје су им жарке, плаве, беле и свих могућих нијанса, па чудесне шарене папиге, колибрије итд.

☆

Поред чуда у води и у шуми ништа нису мања ни она у биљном царству званом селвас који прекрива читаву низију Бразилије и у којој буја један до чаробности леп живот. Поред других биљки и разноликих цветова ту расте и чувена викторија регија, врста водене руже, чији листови достижу дужину до два метра, а цвет око 75 сантиметара. Једне вечери цвет се отвара и он је бео, а друге пурпурно жарке боје. На дрвећу високом по 50 метара видели су како сазревају округли плодови велики као дечја глава. Кад сазру, онда отпадну. Љуска им пуца и из плода испадају — орашчићи. Из такозваног дрвета гуме, чије је стабло светло, лишће светлозелено, цури сок бео као млеко — гума.

Крај и бесмислене приче

Ево и другог дрвећа. Оно је високо и до 15 метара, а листови су велики и кожасти. Цветови му расту из дебла, а жутоцрвени плодови слични краставцу, сазревају у свако доба у овом вечном лету Амазоне. Из сазреле језгре добија се какао и чоколада. Ту расте и друго биље и дрвеће: кава, ванилија, итд.

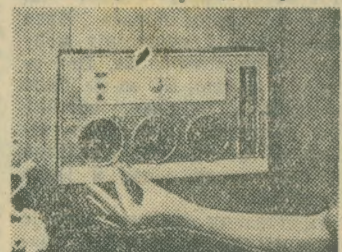
Дани и месеци су пролазили у посматрању чудеса. Једном су путници једва живи измакли људождерима. Најзад су њихове лађе запловиле у море, али их је и тамо дуго пратила вода Амазоне. Дуго су пловили док нису зашли у плавозелену боју мора.

Орељан је најзад успео. За седам месеци прешао је око 4.000 километара од 6.400 километара колико је Амазона дуга и доопловио до острва Хубагуа, одакле је послао извештај о свом путовању у Шпанију. Пошто се вратио у домовину, он је поред других испричао и доста фантастичних ствари о богатству предела кроз које је прошао: о кућама са крововима од златних плоча, затим да на обалама реке постоји ратоборна женска република у којој живе жене дуге косе и лица светле боје. Орељан је причао да када је хтео да изађе на обалу да су их те жене засуле стрелама. Као успомену на те жене Орељан је дао реци име Рио де лас Амазонес — река Амазонки. Тако неки сматрају да је Амазона добила име. Вероватније је да је она добила име по плимским таласима — амазуму.

Са острва Хубагуа Орељан је отпловио у Шпанију. У мају 1546 поново је доопловио бродовима до ушћа Амазоне, где је умро од грознице, те су се бродови вратили не обавивши посао.

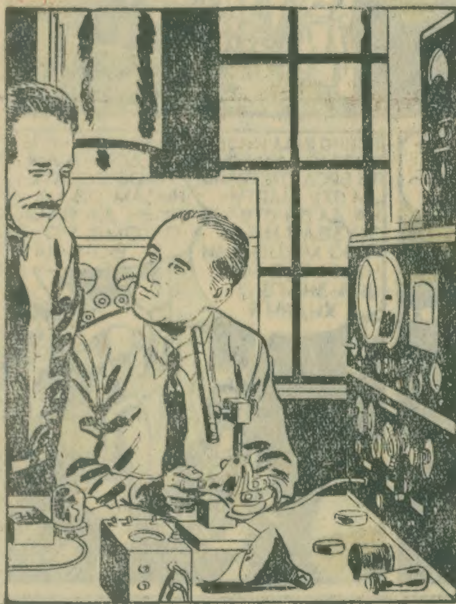
ТАБЛА НА ЗИДУ КОНТРОЛИШЕ КЛИМУ

Табла са инструментима, израђена у САД и намењена домаћинствима, показује какво је време напољу и аутоматски контролише климу у стану. На табли се могу видети спољна и унутрашња температура, притисак и влажност, а контролише и грејање и расхлађивање у кући и аутоматски покреће вентилаторе. На њој се пале сигнали као опомена кад дође до неког квара на уређајима за одржавање стално исте температуре.

ПРОНАЛАЗАЧИ

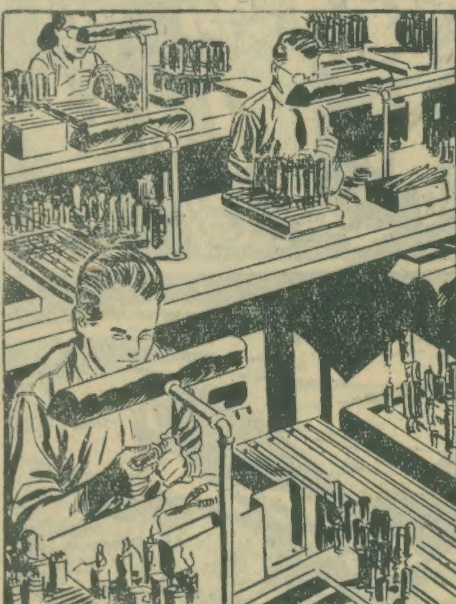
ТЕЛЕВИЗИЈА

Године 1919 ди Мон долази у Политехнички институт Ренсилер у месту Трој, у држави Њујорк. У школској лабораторији заинтересовала га је нарочито грубо израђена катодна цев. Помоћу ње су могли да се преносе, управо претварају електрични импулси у светлосне линије на самој цеви.

У радио компанији коју је основао Ли де Форест, проналазач лампе за радио, ди Мон постаје 1928 године потпретседник. Међутим, када је његов предлог да компанија почне са производњом катодне цеви за телевизију и друге научне сврхе, био одбачен, он је поднео оставку.

Диплому инжењера ди Мон је добио 1924 године и ступио у службу код једне компаније која је производила цеви за радио апарате. Ди Мон је радио са великим интересовањем и убрзо оценио шта треба учинити да би се производња побољшала и убрзала.

Идеја о улози коју би могла да има катодна цев у науци никако га не напушта. Био је решен да све стави на коцку да би доказао њен значај. Али имао је свега хиљаду долара за то, и да би што више уштедео он је од своје гараже направио лабораторију и ту све сам радио.

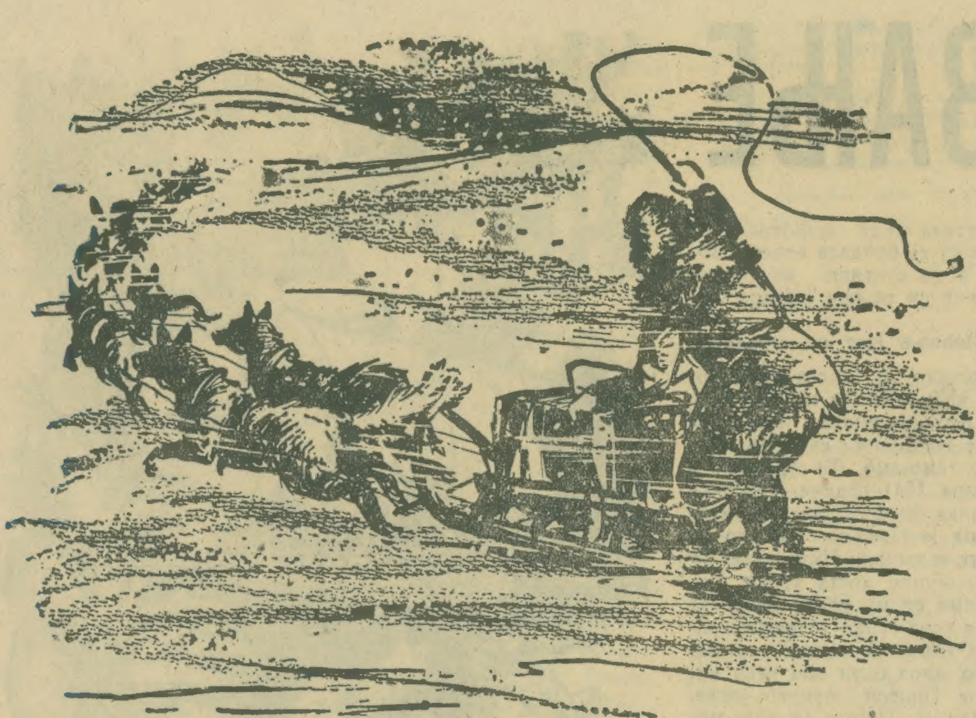
(Наставиће се)

ОВО ЖБУЊЕ СУ „ЖИВОТИЊЕ"

Једна лондонска дадиља дошла је на идеју да у великом парку уреди, на највећу радост деце, један кут са скулптурама животиња направљеним од жбуња. Тако је спојила примењену уметност и ботанику.

Зеленило се претворило у чудесну менажерију медведа и нарочито кокошака са пилићима, а сви су изрезани од малих жбунова. Само, „гајење ове живине" захтева много пажње и времена, јер да би се добила једна кокошка природне величине, потребно је око 25 година. На слици је право двориште за живину. „Фарма" ове дадиље броји најмање 15.000 кокошака.

ТРКА СА СМРЋУ

Дифтерија је опасна болест чак иако у близини има лекара, болница и потребних лекова, а када их нема она постаје права опасност, каква се приказала зиме 1925 у отсеченом од света граду Нома на Аљасци.

Телеграм за телеграмом...

У старом граду копача злата који се налази одмах испод Арктичког круга болест се, када је једном почела, брзо претворила у епидемију међу оних 1500 становника. Пет особа је умрло, 27 их је било оболело, а најмање стотину још изложено непосредној зарази. У целом граду налазио се само један лекар и једна болничарка.

Претседник општине слао је телеграм за телеграмом тражећи да се одмах авионима пошаље потребан серум, али у то време ваздушна пошта је тек почињала своју службу, а најнижа температура забележена за последњих 20 година, онемогућила је било какво летење. Тада до Номе није водила ниједна железничка пруга, а лед је закрчио целу обалу Беринговог Мора.

Најближи лекови су се налазили у Анкораиу где је управо стигла пошиљка са 300.000 јединица серума против дифтерије. То је била количина довољна за 150 болесника.

Једина могућност је била послати лекове до Немана, крајње тачке до које у току целе зиме саобраћа железница. Одатле је требало саоницама са псећом запрегом превалити даља 1052 километра до Номе.

Тим путем је у то доба године пролазило врло мало људи а и пошти је требало читавих 25 дана да га превали. Време би могло бити скраћено на 15 дана ако би саонице путовале дању и ноћу без прекида. А то је била једина могућност да се лек достави болесним људима.

Помоћу радија и телефона упућен је апел да се на путу организују станице са људима и псећом запрегом да би се серум што пре пребацио.

Залеђена шубара тврда као камен

Еским Леонард Сепала чији су пси били познати по својој брзини и небројеним тркама из којих су излазили као победници, одмах је из Номе кренуо на исток да би пресрео пошиљку.

Шеф поште у Неману добио је налог да узме најбрже возаче на Јукону. Новац никоме није нуђен нити га је ико тражио.

У уторак вече 27 јануара, када је термометар показивао 40 степени испод нуле, Виљем Шанон примио је са воза у Неману пакет од десет килограма са серумом. Привезао га је за саонице и ошинуо запрегу од десет паса. Ноћ је била ведра а замрзнута река Танана на месечини изгледала као бескрајна сребрна трака. Свежи и одморни његови пси су успели да превале 85 километара до Толоване за свега 12 часова.

Ту је чекала запрега Едгара Каланга, која је пренела серум педесет вијугавих километара до врелих Извора. Калант, коме се у току пута смрзла рука а шубара толико заледила да је била тврда као камен, предао је драгоцену пошиљку Дан Грину коју је овај пренео даљих 45 километара до Фиш Лејка.

Овде је одједном постало топлије, температура је износила свега око 20 степени испод нуле, тако да је следећи возач прешао 40 километара до града Танане, за свега 2 сата и 40 минута.

Пут је одатле скретао на запад, низ замрзнути Јукон. Један за другим смењивали су се неустрашиви возачи, а пси храбро грабили кроз снег и вејавицу.

Код Калтага пут је скретао ка планинама које су се налазиле између реке и мора. Снег је све јаче падао а ветар стварао наносе који су на неким местима закрчавали пут.

Кроз снежну олују

Један Еским је из Калтага кренуо у петак 20 јануара у 2 сата после ручка и стигао до колибе коју су звали „Стара жена" око 21,15 истог дана, преваливши 64 километра. Од тог тренутка свака веза са спољним светом је била прекинута, и у току следећег дана нико није знао шта се догодило са серумом.

А у Номи број заражених дифтеријом нагло је растао. Претседник општине је поново молио да се пошаље авион, али је време било горе него икада. Око подне се подигла таква олуја да је почупала телеграфске стубове и прекинула телефонске везе са истоком.

Дотле је већ цео свет сазнао за драматичну трку која се развијала на бескрајним белим пространствима Аљаске.

Људи у свим земљама света са стрепњом су чекали да чују последње вести о храбрим возачима.

Саонице су се ипак пробијале кроз снежну олују. Пошто су превалиле 140 километара од „Старе жене" оне су сусреле Леонарда Сепалу који им је пошао у сусрет са своје две запреге сибирских паса преваливши преко 250 километара. Сандук са серумом је једва пребачен са једних на друге саонице пошто је траг дивљачи на снегу био свеж и пси су почели да се туку. Један од главних Сепалиних паса одјурио је за пленом.

Иако је тог дана већ прешао 67 километара и то делимично преко замрзнутог залива Нортон, Сепала је одмах окренуо саонице и прешао до вечери још 60 километара. Шапе његових паса исечене оштрим ледом крвариле су.

У недељу ујутру Сепала је наставио пут и касно увече предао драгоцени терет другом возачу који му је изашао у сусрет. Нома је била удаље на свега 124 километра.

„Истрајност, Верност, Срчаност"

У месту Блаф олуја је била толико јака да је један рудар из Номе изгубио у чекању читава два сата пре него што је кренуо на претпоследњу етапу пута. Његов пас-предводник био је огроман полувучјак по имену Балто, који је са Касемом две године раније учествовао у Амундсеновој експедицији. Иако заслепљен снегом Балто је непогрешиво знао пут до Номе.

Али је зато Касем био тако заслепљен снегом и ветром да после 40 километара натчовечанских напора није ни приметио малу завејану колибу у којој га је чекала смена.

Велики вучјак је кроз олују увео саонице у Ному 2 фебруара у 5 и 30 часова ујутру. Касем је потпуно слеп од снега једва држао дизгине. Четири од његових тринаест паса угинули су успут од мраза. Серум се такође заледио али, кад је раскрављен, могао се употребити. Он је пренет по 1052 километра дугом путу под страховитим временским приликама за свега пет и по дана, а то је три пута брже него што би се уопште могло поверовати.

Серум је спречио ширење епидемије. Само је још један болесник умро. Неколико дана касније, када се време пропепшало, стигле су авионима нове пошиљке.

Али овај подвиг није само ту спасао неколико стотина живота већ је широм света указао да је вакцинација против дифтерије потребна, тако да је болест убрзо после тога постала врло ретка.

Сви возачи који су учествовали у преношењу серума добили су одликовања. А велики вучјак Балто нашао је сталан дом у кливлендском зоолошком врту где је постао миљеник хиљада дечака и девојчица све до 1933 када је са 14 година угинуо. Његова кожа је испуњена и налази се у Музеју природних наука. Балто је још за време живота присуствовао откривању свог споменика у Централном парку у Њујорку. Отворених очију и подигнутог репа бронзани Балто гледајући ка северу још тамо стоји изнад натписа: „Истрајност, Верност, Срчаност".

ПРВА „АУТОМОБИЛСКА" НЕСРЕЋА

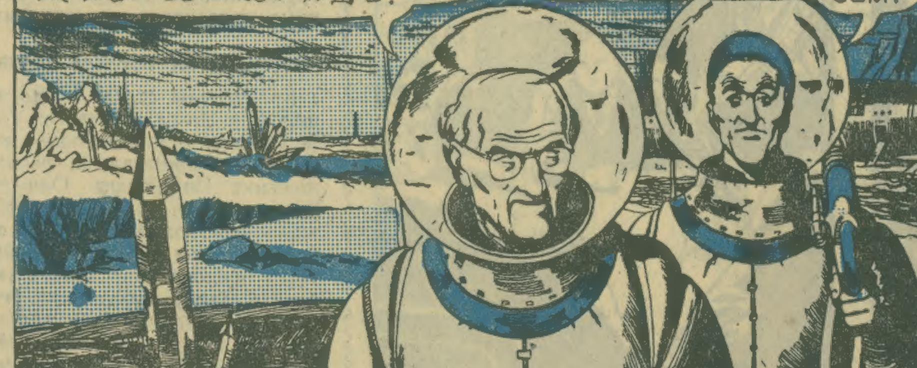
Прва „аутомобилска" несрећа у историји догодила се 29 јула 1834 године у градићу Пејзлију, недалеко од Глазгова у Шкотској. Том приликом преломио се обруч точка једне парне дилижансе. Узрок томе је био што је дилижанса имала сувише путника. Парни котао је експлодирао а возило се преврнуло. Погинуло је пет путника. Овај удес био је један од главних разлога који је парализовао бурни почетак аутомобилизма у Великој Британији.

ПЕГАЗ ТРАЖИ ХИДРУ

ЦРТА Л. ФИШЕР

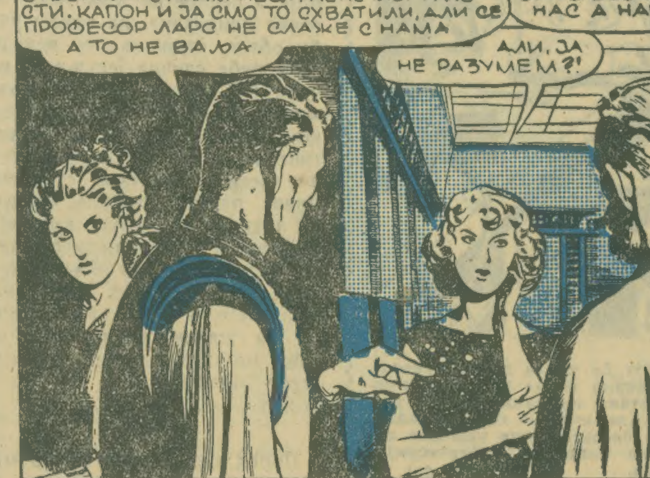

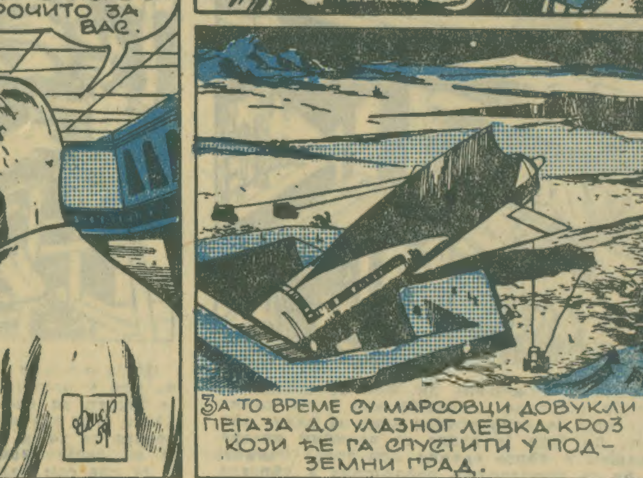

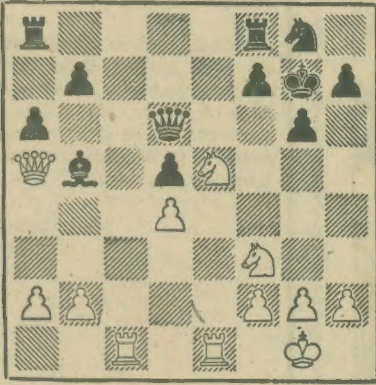

Учимо шах

LXXXVII

Многе партије добијене су или изгубљене на претпоследњем реду. Како то изгледа, показаћемо вам на партији коју су, 1913 године, одиграли Капабланка и Аљехин.

Капабланка је бели, Аљехин црни. Они су материјално потпуно једнаки, али позиција је таква да Капабланка, који је сада на потезу, може да се дочепа седмог, односно претпоследњег реда.

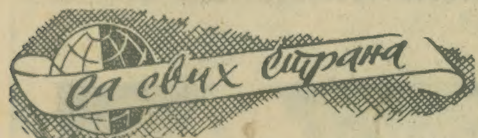
1. Да5—ц7 Дд6:ц7
2. Тц1:ц7 х7—х6
3. Тц7:б7 Та8—ц8
4. б2—б3 Тц8—ц2

Сада оба противника господаре претпоследњим редом — Капабланка седмим, Аљехин другим. Како ће се борба даље развијати?

5. а2—а4 Лб5—е2
6. Сф3—х4! х6—х5
7. Сх4:г6 Тф8—е8
8. Тб7—ф7+ Кг7—х6
9. ф2—ф4

После овог Капабланкиног потеза Аљехин је, видећи да је дошао у безнадежан положај, предао партију.

Осам година доцније Капабланка је, као што знате, после меча с Ласкером, постао првак света у шаху, а четрнаест година доцније он ће титулу светског шампиона предати Аљехину.

ПТИЦУ У ЛЕТУ

Каракал (Lynx caracal) је пустињски рис. Крзно му је жутосиво — као боја песка. Може бити дуг и до 75 сантиметара. Живи у

Западној и Средњој Азији и Африци. Може да скочи у висину читава два и по метра и ухвати птицу у лету.

ЕВРОПСКИ АУТОМОБИЛИ У АМЕРИЦИ — Прошле године Америка је увезла 160.000 аутомобила из Велике Британије, 130.000 из Западне Немачке и 90.000 из Француске, док је 1957 увезено из све три земље само 24.000 аутомобила. Америка увози аутомобиле и из Италије, Ирске и Чехословачке, а од ваневропских земаља на првом месту по увозу долази Јапан.

УГАЉ КРОЗ ЦЕВИ — Поред нафтовода постоје и угљоводи. У Америци један такав угљовод се гради за пренос угља. Повезиваће угљени базен у рејону Кливленда и сам град, те ће на тај начин бити растерећена железница. Пречник ових цеви износи један метар а брзина путовања угља достиже пет километара на сат. Угаљ се најпре меша са водом па се онда пуштају у дејство снажне црпке које покрећу ову смесу. Овакав транспорт је двоструко јевтинији од железнице.

У ДУХУ ВРЕМЕНА — У месту Алденбаху, у Немачкој, сваког пролећа приређује се традиционална парада коња. Одржавање овог обичаја је сваке године све ређе, јер је коња све мање. Али родила се срећна идеја — предложено је да се у недостатку коња организује парада трактора.

СУНЧАНА ШИВАЋА МАШИНА — На Париском сајму недавно је била изложена шиваћа машина која покретачку снагу добија од Сунца. Сочива су прикупљала сунчеве зраке и одашиљала их у батерију од силицијума. Машина се пушта у рад помицањем завесе која се налази између фотоћелије и сунца. Навлачењем завесе машина престаје да ради.

МЛАДА НАФТА — По мишљењу стручњака и геолога наслаге нафте које се сада користе старе су милион и више година. Међутим геолози су успели да у источној Венецуели, познатој по нафти, пронађу „млада" налазишта од свега 5 до 10 хиљада година.

У ТРИ ДИМЕНЗИЈЕ — Физичари Грегори и Доналдсон, са Кембриџког универзитета конструисали су микроскоп који омогућује посматрање предмета у три димензије, али само сто пута увећане.

Да ли знате?

ТРАЖЕЊЕ ПОДЗЕМНИХ ВОДА — КОЛОР ФОТОГРАФИЈАМА

Геолог са универзитета Нотр Дам и његова жена авијатичарка — почели су у Северној Индијани са испитивањима за проналажење погодног начина да се открију подземне воде.

Специјалним морнаричким филмом они праве фотографије у боји и надају се да ће оне показати и оно што досад употребљавани црно-бели филм није био у стању. Јер његове фотографије су само сенкама донекле показивале да ли је тло потпуно суво или влажно од подземних вода.

Јапанци и развод брака

За Јапанце је до 1944 године био готово непознат појам „развод брака". Хиљадугодишња традиција била је и законом устаљена — супружници су везани вечито. Тек по новом закону они су добили поклон — канцеларије за правне савете у ту сврху. Шицуа Кото, најпознатија међу женама новог Парламента, изјавила је једном приликом, да Јапанци ни сад још немају тачну претставу о овој новој институцији.

ВЕШТАЧКА ЈЕТРА

Стручњацима са Џеферсоновог универзитета у Сједињеним Државама је пошло за руком да направе вештачку јетру. То је уствари апарат у облику стаклене цеви са унутрашње стране превучене пластичном масом, која има ту особину да упија све шкодљиве састојке и тако замењује функцију јетре. Са успехом је она већ испитана на животињама: повезана је крвним судовима помоћу електричних сисаљки које увлаче крв у стаклену цев. Пречишћена она се поново враћа у организам.

Научници су извршили и један опит на човеку чија је јетра била разорена. Његово здравствено стање се поправило, и лекари верују да ће прездравити. Сада се врше припреме и за шире експерименте са вештачком јетром над болесницима како би се утврдила њена права вредност.

СУНЦЕ — ХЛАДИ

На овом шлему користи се сунчева топлота да расхлади лице особе која га носи. Сунчана батерија на врху ствара струју која покреће мали електрични вентилатор који се налази на пантљици испред лица.

ПЛАСТИЧНИ КОВЕРТИ

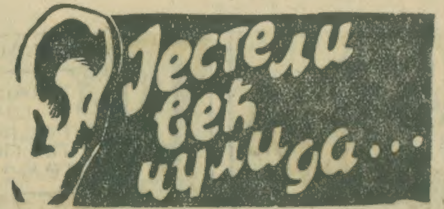
Дирекција пошта у Великој Британији пустила је у промет нову врсту коверата направљених од пластичне масе. Коверти су непромочиви и што је најважније могу више па чак и по сто пута да се употребе. Адреса написана мастилом или машином лако се обрише.

ОСЛОБОЂЕН ЗБОГ ХРКАЊА

У граду Цинцинацију у држави Охајо ослобођен је из затвора неки Травис Зелис, који је био осуђен на три месеца. Разлог за ово је његово неподношљиво хркање, тако да други затвореници нису могли ни да тренy. Пошто је Зелис спавао и дан и ноћ постао је немогућ.

СЛОБОДАН ЗООЛОШКИ ВРТ У НЕМАЧКОЈ

После двогодишњег опирања власти су дозволиле да се у шуму код Таунуса у Немачкој која је велика десет хектара, пусте три млада афричка слона. Ту они нису потпуно сами — праве им друштво нилски коњи, зебре, амерички нојеви, поред фламинга и говечета из Конга. Овај „слободни" зоолошки врт досад је посетило преко 10.000 лица.

...река Хоангхо, дуга 4.845 километара, друга по величини у Кини, сиромашнија је водом од наше Саве: док Хоангхо уноси

годишње у Жуто Море просечно 50 милијарди кубних метара воде, Сава даје Дунаву 55,9 милијарди кубних метара.

...и стари Грци и Римљани, који су много путовали, знали су за гостионице на друму и свратишта у којима се могло преноћити. У Грчкој у гра-

ду Епидаурусу, који је био познато светско лечилиште, налазила се чак и нека врста хотела са 180 соба.

...да би преварио жртву, јагуар се често претвара да је мртав.

...према тврђењу једног немачког статистичара најопасније занимање је вођење кућанства. Наиме, он је установио да домаћице вршећи свој свакодневни посао највише страдају од несрећних случајева.

...зебе са острва Галапагоса имају кратак кљун неподесан за хватање инсеката у пукотинама на кори дрвета. Али, ове пти-

це се „сналазе" на тај начин што у кљун узму какав дугачак трн и на њега набадају своје жртве.

...кад се повреди, слон сурлом ставља на рану влажну иловачу која му блажи бол и помаже да рана брже зацели.

...крцаљку за орахе и лешнике употребљавали су још антички народи.

...Аргентина и Бразилија су земље с највише различитих железничких колосека. И у једној и у другој постоји по седам врста колосека различите ширине.

Дедине вештине

Погодићу кад си рођен

Сваки добар рачунџија погодиће лако кад је ко рођен.

Нека твој друг напише дан свога рођења, наравно да ти не видиш. Тај датум нека помножи са три, и нека дода још пет; потом нека помножи са четири ;затим опет дода датум рођења, а онда и број месеца. Од целог тог збира нека одузме двадесет па остатак да ти каже. А ти ћеш тај број поделити са тринаест. Колико се пута тринаест садржи у том броју то ће бити дан рођења, а остатак број месеца.

Ако ти је друг рођен 21 фебруара, цео рачун ће овако изгледати:

```
  21X3
  ----
   63
 +  5
  ----
  68X4
  ----
  272
 + 21
  ----
  293
 +  2
  ----
  295

  295
 — 20
  ----
  275
  275:13 = 21
  15
  ----
   2
```

дакле, друг ти је рођен 21 фебруара.

Загонетке

По ваздуху бежи
А на земљи лежи,
На гранама стоји,
У руци се зноји
Топи се на пећи...
Шта је? Знаш ли рећи?
(Снег)

*

Не видиш ме, мада се не кријем,
Чак се увек око тебе вијем.
Где ме нема, ту све гине, вене!
И твој живот зависи од мене.
(Ваздух)

*

Понеко се на ме срди
Кад порастем мало већи
А ја сваком могу рећи
Да без мене неће стећи
Оно, чим ће да утврди
Шта мирише а шта смрди
(Нос)

КОГА МИКИ ПОКАЗУЈЕ ПЛУТОНУ

— Ево ти пријатеља, Плутоне! — каже Мики.

Али Плутон не само да се не радује него се и плаши.

Разумећете зашто, кад зацрните један, и то онај прави конопац.

ДВА ЧУДНА РАЧУНА

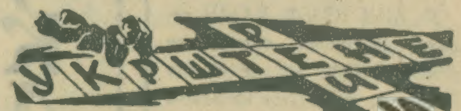
Први рачун:

1	пута	9	више	2	равно	11
12	„	9	„	3	„	111
123	„	9	„	4	„	1111
1234	„	9	„	5	„	11111
12345	„	9	„	6	„	111111
123456	„	9	„	7	„	1111111
1234567	„	9	„	8	„	11111111
12345678	„	9	„	9	„	111111111
123456789	„	9	„	10	„	1111111111

Други рачун:

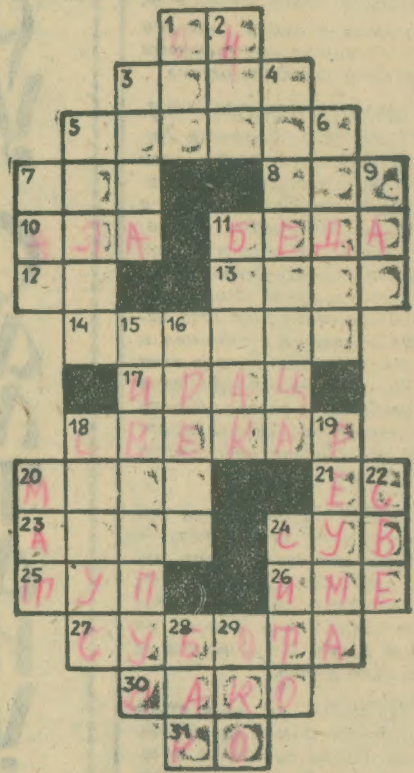
1	пута	8	више	1	равно	9
12	„	8	„	2	„	98
123	„	8	„	3	„	987
1234	„	8	„	4	„	9876
12345	„	8	„	5	„	98765
123456	„	8	„	6	„	987654
1234567	„	8	„	7	„	9876543
12345678	„	8	„	8	„	98765432
123456789	„	8	„	9	„	987654321

У оба рачуна резултати нас изненађују својом правилношћу. Нарочито у другом рачуну где је та правилност још потпунија.

Водоравно: 1) лична заменица; 3) мушко име; 5) врста поврћа; 7) годишњи прстен на дрвету; 8) свеза; 10) змај; 11) сиромаштво; 12) предлог; 13) мушко име; 14) музички инструмент; 17) становник Ирске; 18) мужевљев отац; 20) бод у спорту; 21) слово латинице; 23) град у Гани; 24) осушен; 25) незаоштрен; 26) назив; 27) дан у недељи; 30) мале тежине; 31) грчко слово.

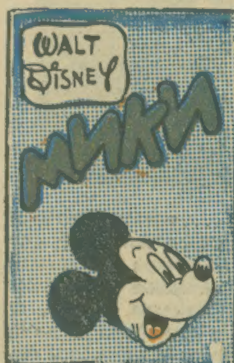
Усправно: 1) похвална песма; 2) присвојна заменица; 3) река у Бугарској; 4) планина у Босни; 5) наша планина; 6) врста дрвета; 7) град у Белгији; 9) превремен; 11) боравиште; 15) град у Енглеској; 16) борилиште; 18) антична лака ципела коју су глумци носили у комедијама; 19) опште име за обољења мишића и зглобова; 20) шаховски термин; 22) целокупно; 24) посуда за просејавање брашна; 28) лука на Јадрану; 29) орган чула вида.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) би; 3) пила; 5) Колима; 7) Сомоћани; 9) ера; 10) лев; 11) мо; 12) ас; 14) те; 15) Винету; 18) кара; 19) палета; 21) ра; 22) из; 23) лп; 25) име; 27) ата; 28) сублимат; 31) крагуј; 32) Осор; 33) ар.

Усправно: 1) било; 2) Илић; 3) Попа; 4) амал; 5) коров; 6) Анету; 7) сем; 8) Иве; 12) „Анали"; 13) Серез; 16) „Ика"; 17) тат; 19) памук; 20) Алтај; 21) рис; 24) пат; 26) Ебро; 27) Амур; 29) Ласа; 30) Игор.

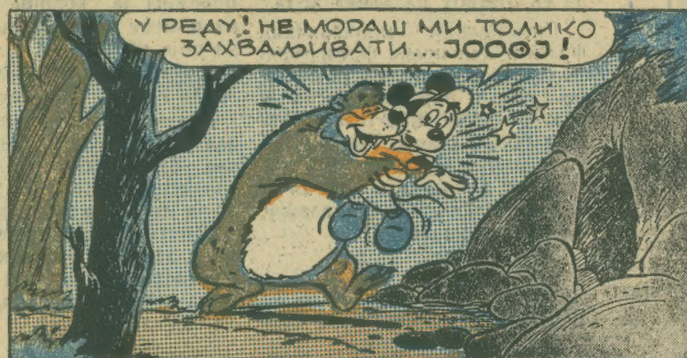

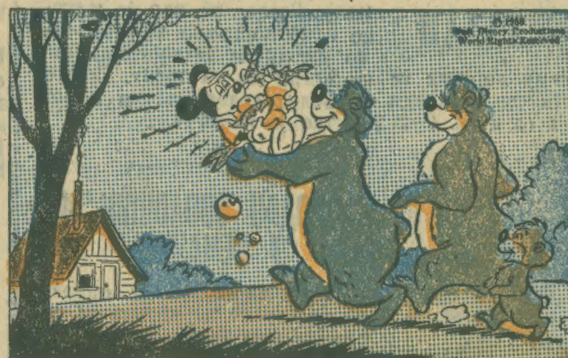

НИЈАГАРИН ВОДОПАД

Попај, који је прошао света, стао испред једне фотографске радње у чијем је излогу била велика табла са натписом: „Све филмове изазивам а израђујем слике и у природној величини.”

Попај је одлучно ушао и пружио фотографу филм.

— Молим да филм развијете и израдите слику у природној величини. Можете?

— Како да не! — рекао је фотограф готово увређен.
— А, молим, шта сте снимили?

— Нијагарин водопад!

СОПСТВЕНИМ ОРУЖЈЕМ

— Ја се увек држим тога да непријатеља треба тући његовим сопственим оружјем — филозофирао је Лека зека.

— Одлично, — рече Мики. — Можеш ли ми онда помоћи да убодемо вољу овом жаоком коју ми је малопре оставила у прсту.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Одакле је Јозеф Хајдн?
Ко је Амандина Дидеан?
Шта је селер?
Ко су пузићи?

ОДГОВОР

ФРАНЦ ЈОЗЕФ ХАЈДН *велики аустриски композитор рођен је 1732 године у селу Рорау, на хрватском названом*

Трстник, близу мађарске границе али је по оцу који је био колар, хрватског порекла, због чега у неким његовим композицијама има елемената хрватских народних песама.

АМАНДИНА-ОРОР-ЛИСИ ДИПЕН, бароница Дидеан, није нико други него славна француска романсијерка Жорж Санд (рођена у Паризу 1803, умрла у Ноану 1876). У првим својим делима романтичарски је расположена док је доцније под утицајем револуције 1848 писала романе са социјалним и сеоским темама. Била је рани поборник еманципације жена и необично је волела природу и једноставан сеоски живот где је добијала инспирацију за писање.

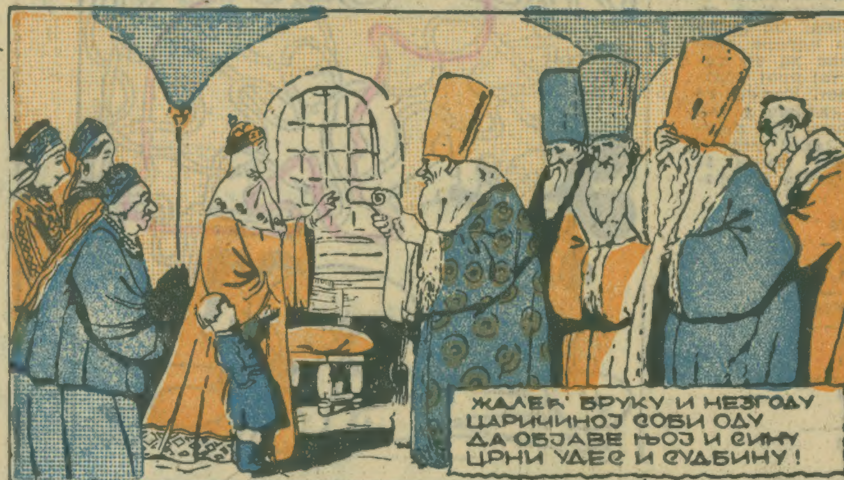
СЕЛЕР је француска реч (настала од речи seule — сам) и означава дефект, ману при изради текстила која се састоји у томе што једна нит остаје сама уместо да буде дупла. На немачком се то каже фелер.

ПУЗИЋИ су мале птице мрко-риђе боје а по трбуху беле. Веома су сличне сеницама, али су се прилагодиле пузању уз стабла. Имају дугачак као шило и повијен кљун. Живе по шумама и воћњацима.

Бајка о цару Салтану

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика”, штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек рач. број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају